«ئىنجىل 15-قىسىم»

«تىموتىيغا «1»»

© مۇقەددەس كىتاب 2012
CC BY-SA 4.0
www.mukeddeskalam.com
«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

ئىنجىل 15-قىسىم

«تىموتىيغا (1)»

روسۇل پاۋلۇسنىڭ تىموتىيغا يازغان بىرىنچى مەكتۇپى

كىرىش سۆز

«تىموتىي»نىڭ ئىسمى ئىنجىلدىكى سەھىپىلەردە كۆپ كۆرۈلىدۇ. ئۇ كىم؟ ئۇنىڭ بىرىنچى قېتىم ئەيسا مەسىھ توغرۇلۇق خۇش خەۋەرنى ئاڭلىشى، بەلكىم، روسۇل پاۋلۇس بىلەن روسۇل بارناباس ئىكونىئون (ھازىر «كونىيا») ئۆلكىسىدىكى لىسترا دېگەن شەھەرگە (ھازىرقى تۈركىيىدە) كەلگەندە ئۆز يۇرتىدا بولدى (بەلكىم مىلادىيە 46-يىلى). پاۋلۇس ۋە بارناباس بۇ رايوندا بىرنەچچە ئاي تۇرۇپ خۇش خەۋەرنى جاكارلىدى ۋە ئۇ يەردىكى كۆپ كىشىلەر زىيانكەشلىك ئاستىدا بولسىمۇ، خۇشاللىق بىلەن ئۇنى قوبۇل قىلدى («روس.» 14:5-6). بۇلار ئىچىدە لوئىس ئىسىملىك بىر يەھۇدىي موماي بار ئىدى؛ ئۇنىڭ گرېك بىر ئەرگە تەگكەن، ئەۋنىكى ئىسىملىك بىر قىزى بار ئىدى؛ ئۇ ئېرىدىن تىموتىي (گرېك تىلىدا «تىموتېئۇس») (مەنىسى: «خۇدانىڭ ھۆرمىتى») دېگەن ئوغۇلنى تۇغقانىدى؛ شۇنىڭدىن كېيىن بەلكىم ئېرى دۇنيادىن كەتكەن بولسا كېرەك. موماي، قىزى ۋە چوڭ ئوغلى بىلەن بىللە تۇراتتى، بەلكىم ئۇلار قىسقا مەزگىل ئىچىدىلا ھەممىسى رەبگە ئېتىقاد باغلىغانىدى. تىموتىي بەلكىم ئۆز قۇلىقى بىلەن روسۇل پاۋلۇسنىڭ ۋەز ئېيتقىنىنى ئاڭلىغان ۋە شۇنىڭ بىلەن ئىشەنگەن؛ چۈنكى پاۋلۇس ئۇنى «ئېتىقاد يولىدىكى ئۆزۈمنىڭ سادىق ئوغلۇم تىموتىي» دەپ ئامراقلىق بىلەن

ئاتىغان («1تىم» 2:1نى ۋە «2تىم» 2:1نى كۆرۈڭ). تۆۋەندىكى نەقىل كەلتۈرۈلگەن «روسۇللارنىڭ پائالىيەتلىرى» 16:1-3-ئايەتلەرنى «تىموتىيغا (2)» 5:1-ئايەت بىلەن سېلىشتۇرۇڭ: —

«ئاندىن ئۇ دەربە ۋە لىسترا شەھەرلىرىگىمۇ باردى. مانا، شۇ يەردە ئېتىقادچى يەھۇدىي بىر ئايالنىڭ ئوغلى، تىموتىي ئىسىملىك بىر مۇخلىس بار ئىدى. ئۇنىڭ ئاتىسى بولسا گرېك ئىدى. لىسترا ۋە كونىيا (ئىكونىئون) شەھەرلىرىدىكى قېرىنداشلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ توغرۇلۇق ياخشى گۇۋاھلىق بېرەتتى. پاۋلۇس ئۇنى ئۆزى بىلەن بىللە ئېلىپ ماڭماقچى بولدى. بىراق بۇ يەردىكى يەھۇدىيلارنىڭ ھەممىسى تىموتىينىڭ ئاتىسىنىڭ گرېك ئىكەنلىكىنى بىلگەچكە، پاۋلۇس ئۇنى ئېلىپ خەتنە قىلدۇردى».
بۇ ئىش بەلكىم مىلادىيە 50-يىلى بولغانىدى.

بۇ ئايەتلەرگە قارىغاندا، پاۋلۇس تىموتىينىڭ چىن ئېتىقادلىق ۋە خۇدانىڭ خەلقىنىڭ خىزمىتىدە بولۇشقا ئىنتىزارلىق ۋە مۇھەببەتكە تولغان قەلبى بار ئالاھىدە ئېسىل بىر يىگىت ئىكەنلىكىنى كۆرۈپ يەتكەن ۋە شۇنىڭ بىلەن ئۇنى گرېتسىيە ۋە كىچىك ئاسىيادا ئۇياق-بۇياقلارنى كېزىپ ماڭىدىغان «خۇش خەۋەرچىلەر گۇرۇپپىسى»غا قاتناشتۇرۇپ، ئېلىپ ماڭغان. دېمىسەك بولمايدۇكى، پاۋلۇسنىڭ تىموتىينى خەتنە قىلدۇرۇشىنىڭ سەۋەبى ئۇنى قانداقتۇر «روھىي مەنپەئەت»كە ئېرىشتۈرۈش ئۈچۈن ئەمەس ئىدى، بەلكى ئۇنىڭغا ئۆزىگە ھەمراھ بولۇپ، يەھۇدىيلارنىڭ «سىناگوگ»لىرىغا، شۇنىڭدەك يەھۇدىي جەمئىيىتىدىكى سورۇنلارغا كىرىپ مەسىھنىڭ خەۋەرنى يەتكۈزۈش ۋە تەلىم بېرىش شارائىتىنى يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن ئىدى. چۈنكى ئۇنىڭ ئانىسى يەھۇدىي، ئاتىسى يەھۇدىي ئەمەس بولغاچقا، ئۇ پەقەت خەتنىلىك بولسىلا يەھۇدىيلار ئۇنى يەھۇدىي دەپ قاراپ، قوبۇل قىلاتتى.

كېيىنكى ئون بەش يىلدا تىموتىي روسۇلنىڭ دائىملىق ھەمراھى بولغانىدى. شۈبھىسىزكى، روسۇل ئۇچرىغان ھەربىر ئېغىرچىلىق، خەۋپ-خەتەر ۋە جاپا-مۇشەققەتلەرگە ئۇمۇ ئورتاق ئۇچرىغان:

«دائىم سەپەرلەردە بولمەن؛ دەريالارنىڭ خەۋپلىرىنى، قاراقچىلارنىڭ خەۋپلىرىنى، يۇرتداشلىرىمنىڭ خەۋپلىرىنى، يات ئەللىكلەرنىڭ خەۋپلىرىنى، شەھەرنىڭ خەۋپىنى، باياۋاننىڭ خەۋپلىرىنى، دېڭىزنىڭ خەۋپلىرىنى، ساختا قېرىنداشلار ئارىسىدىكى خەۋپلىرىنى باشتىن كەچۈردۈم» («2كور.» 26:11). دېيىشىنىڭ ھاجىتى يوقكى، ئۇ روسۇل بىلەن ئاتا-بالىدەك يېقىن مۇناسىۋەتتە بولۇپ، ئۇنداق قىيىنچىلىقلارنى خۇشاللىق بىلەن تەڭ تارتاتتى. پاۋلۇسنىڭ سۆزلىرىگە قارىغاندا، تىموتىي «روسۇل» دەپ ھېسابلانمىغان بولۇشى مۇمكىن، لېكىن ئۇ تەلىم بەرگۈچى بولۇپ، خۇش خەۋەر يەتكۈزۈش خىزمەتلىرىنى ئوبدان ئىشلىگەن ۋە بەلكىم بېشارەت بېرىش ئىلتىپاتى ئۇنىڭدىمۇ بەزى چاغلاردا پەيدا بولغان.

بەزى ئەھۋاللاردا پاۋلۇس ئۇنىڭغا ئالاھىدە ۋەزىپە تاپشۇرۇپ باشقا يەرگە ئەۋەتەتتى. ئۇشبۇ خەتنى يازغان ۋاقىتدا شۇنداق بولدى. پاۋلۇس بىرىنچى قېتىم زىنداندىن قويۇۋېتىلگەندىن كېيىن تىموتىي بىلەن ئاسىيادا جامائەتلەرنى رىغبەتلەندۈرۈش ئۈچۈن سەپەرگە چىققان، دەپ قارايمىز. ۋاقىت بەلكىم مىلادىيە 64-يىلى ئىدى. پاۋلۇس بىلەن تىموتىي ئەفەسۇس شەھىرىگە كەلگەندە جامائەتتە بىرىلىۋاتقان تەلىملەردە ناتوغرا ۋەزىيەتلەرنى بايقىغان، پاۋلۇسنىڭ باشقا يەرلەردە جىددىي ئىشلىرى بولغاچقا، تىموتىينى مۇشۇ ۋەزىيەتنى ئوڭشاش ئۈچۈن، جامائەتنى ئەسلىدە ياخشى تۇتۇۋاتقان ھەقىقەتلەردە قايتىدىن مۇستەھكەملەش ھەمدە جامائەت ئۈچۈن يېڭى ئاقساقاللار ۋە خىزمەتكارلارنى تاللاپ تىكلەش ئۈچۈن ئەفەسۇستا قالدۇرغانىدى (3-بابنى كۆرۈڭ). «يېڭى ئاقساقاللارنى تىكلەش» دېگەن شۇ ۋەزىپىنىڭ تاپشۇرۇلغانلىقىغا قارىغاندا، ئەفەسۇستىكى جامائەتنى تېخىچە كېڭىيىۋاتقان، دېگەن خۇلاسىگە كەلسەك ئارتۇق بولماس؛ چۈنكى ئۇلاردا ئاللىقاچان بىرنەچچە ئاقساقاللار بار ئىدى (پاۋلۇسنىڭ «روس.» 17:20-38دە خاتىرىلەنگەن، ئۇلار بىلەن كۆرۈشۈشىنى كۆرۈڭ). پاۋلۇس ئەسلىدە ئەفەسۇستا ئىككى يىل تۇرغان مەزگىلدە ئېتىقاد قىلغانلارنىڭ سانى، شۈبھىسىزكى، نەچچە مىڭغا يەتكەنىدى («روس.» 1:19-14بى كۆرۈڭ). شۇ ۋاقىتلاردا ئۇنداق كۆپ ئادەملەر بىر جامائەت سورۇنىدا تەڭ يىغىلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى؛ 1-ئەسىردىن 3-ئەسىرگىچە جامائەتلەرنىڭ ئۆزلىرىنىڭ ھېچقانداق «ئىبادەتخانا» ياكى « يىغىلىشخانا»سى يوق ئىدى؛ ئۇلار ئۆيمۇ-ئۆي يىغىلاتتى (شۇ ھالدا يىغىلىشنى جامائەت ئۈچۈن ئەڭ مۇۋاپىق يىغىلىش ئۇسۇلى، دەپ قارايمىز) ۋە بەلكىم گاھىدا بىر مەكتەپ زالىدا («روس.» 9:19)

يىغلايتتى. پەرزىمىزچە ئەفەسۇستىكى جامائەتنىڭ 20-30 سورۇندا يىغىلغان بولۇشى مۇمكىن؛ ئەمما بۇلار يەنىلا بىر جامائەت، يەنى «ئەفەسۇستا تۇرۇۋاتقان جامائەت» دەپ ھېسابلىناتتى («روس.» 20:17، 28). ئۇلارنىڭ نەچچە ئاقساقاللىرى بۇ ئىبادەت سورۇنلىرىنىڭ ھەممىسىگە مەسئۇل ئىدى.

ئەفەسۇستىكى جامائەت ئاسىيادىكى جامائەتلەرگە زور ئىلھامىي كۈچ ۋە «يېتەكچى چىراغ» بولدى؛ ئەفەسۇس شەھىرى «كىچىك ئاسىيا» (ھازىرقى تۈركىيە)دىكى ئەڭ چوڭ ۋە مۇھىم شەھەر بولۇپ، نوپۇسى تەخمىنەن ئۈچ يۈز مىڭ ئىدى. شەھەردە رىم ئىمپېرىيەسىنىڭ رايونلۇق «مەمۇرىي مەركەز»ى تەسىس قىلىنغان؛ بۇنىڭ ئۈستىگە ئۇنىڭدا ئاسىيا بويىچە ئەڭ چوڭ بۇتخانا بار ئىدى. جامائەت بۇ يەردىكى كۈچلۈك بۇتپەرەسلىكتىن چىققان مەسىلىلەرگە ۋە يەرلىك ھۆكۈمەتتىن بولغان قارشىلىققا تاقابىل تۇرۇش جەريانىدا ئۆزلىرى كۈچىيىپ ئۆسكەنىدى. ھالبۇكى، ئۇلارنىڭ ئاساسىي ئەقىدىلىرى توغرۇلۇق بىر كرىزىس پەيدا بولدى؛ شۇ ۋاقىتلاردا جامائەت كۆپ ئۇچرىغان مەسىلىلەرگە ئوخشاش، بۇ كرىزىسمۇ مۇسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن قانۇننى توغرا چۈشىنىشكە باغلىق ئىدى. بۇ ئىشلار توغرۇلۇق بىز يەنە «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە توختىلىمىز. ئۇلارنى كرىزىستىن ئۆتۈشكە مەدەت بېرىش، ئۇلارنىڭ باشقا ئەتراپىدىكى جامائەتلەرگە داۋاملىق «يېتەكچى چىراغ» بولۇشى ئۈچۈن پاۋلۇس تىموتىينى شۇ يەردە قالدۇردى. پاۋلۇس ئۇشبۇ خەتنى شۇ ۋەزىپىنى ئىنىقلاش، ئۇنى ئورۇنلاشقا رىغبەتلەندۈرۈش ۋە «قىزىم ساڭا ئىپتاي، كېلىنىم سەن ئاڭلا» دېگەندەك، ئۇنىڭ تىموتىيغا ئۆز ھوقۇقىنى تاپشۇرغانلىقىنى جامائەت كۆرسۇن، تىموتىيغا مۇشۇ ئىشلاردا توسقۇنلۇق قىلمىسۇن، ئەكسىچە ئۇنى قوللىسۇن دېگەن مەقسەتتە يازغان. شۇنىڭ بىلەن پاۋلۇس چوقۇم بۇ خەتنى ئەفەسۇستىكى جامائەتنىڭمۇ ئوقۇشى ئۈچۈن يازغان! بۇنىڭدا يەنە بىر مەقستى بار، جامائەت تىموتىينىڭ ۋەزىپىسى توغرۇلۇق تولۇق خەۋەردار بولغاندىن كېيىن، ئۇلار تىموتىيدىن بۇنى تولۇق ئادا قىلىشنى تەلەپ قىلالايتتى. خەتنىڭ مەقستىنى ئۇنىڭدىكى ئىككى ئايەت بىلەن يەكۈنلەشكە بولىدۇ: —

«مەن گەرچە پات ئارىدا يېنىڭغا يېتىپ بېرىشنى ئارزۇ قىلساممۇ، يەنىلا بۇ خەتنى يازدىم؛ مۇبادا مەن ھايال بولۇپ قالسام، خەتتىن خۇدانىڭ ئائىلىسى ئارىسىدا ئۆزۈڭنى قانداق تۇتۇش كېرەكلىكىنى بىلىسەن. بۇ

ئائىلە بولسا مەڭگۈ هايات خۇدانىڭ جامائىتى، ھەقىقەتنىڭ تۈۋرۈكى ۋە تەگلىكىدۇر» (15:3).

بۈگۈنكى كۈندە خۇدانىڭ دانالىقىدا قوللىرىمىزدا ئىنجىلدا شۇنداق بىر خەتنىڭ (ھەمدە ئۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان «تىتۇسقا») بارلىقىغا مىننەتدار بولۇشىمىزغا توغرا كېلىدۇ؛ چۈنكى بىز ئۇنىڭدىن جامائەتلەرنىڭ ئەمەلىي ئىشلىرىنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش كېرەكلىكى ھەم جامائەتلەرگە مەسئۇل بولغانلار ئۆزلىرىنى خۇدا ئالدىدا قانداق تۇتۇشى كېرەكلىكى توغرۇلۇق ئۆگىنىمىز (يۇقىرىقى ئايەتنى كۆرۈڭ). بىز بۇ توغرۇلۇق ۋە باشقا بەزى قىزىق يەرلىرى ئۈستىدە «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە توختىلىمىز.

يەنە بىر ئىش، پاۋلۇس تىموتىينىڭ مۇقەددەس روھتىن ئالاھىدە بىر روھىي ئىلتىپاتنى قوبۇل قىلغانلىقىنى تىلغا ئالىدۇ (بۇ ئىلتىپاتلار توغرۇلۇق «1كور.» 12-14-بابلارنى كۆرۈڭ). پاۋلۇس بۇ خېتىدە بىزگە بۇ ئىلتىپاتنىڭ دەل نېمە ئىكەنلىكىنى دېمەيدۇ، ئەمما شۇ ئىلتىپاتنى خۇش خەۋەرنى ئىشەنمىگەنلەرگە جاكارلاپ يەتكۈزۈش بىلەن مۇناسىۋەتى بار ئىدى، دەپ قارايمىز («2تىم» 5:4نى كۆرۈڭ). پاۋلۇسنىڭ تىموتىينى رىغبەتلەندۈرىدىغان سۆزلىرىدىن قارىغاندا، تىموتىي ئۆزى ئىنتايىن يۇۋاش، جىمغۇر («2تىم» 1:7-8، 1:2) ۋە تېنى ئاجىز، ئاغرىقچان ياش ئادەم ئىدى (23:4). خۇدانىڭ تىموتىيدەك شۇنداق ئاجىز بىر بەندىنى جامائەتنى رىغبەتلەندۈرۈش ۋە ئۆزىنىڭ خۇش خەۋىرىنى جاكارلاشتەك بۈيۈك، شەرەپلىك ۋەزىپىلەرگە تاللىۋالغانلىقىدىن ھەممىمىز تەسەللىي-رىغبەت ئالساق بولىدۇ. خۇدا بىز ئارقىلىق ئۆز ئىشلىرىنى قىلغىنىدا ئۆزىمىزنىڭ چەكلىك تالانت ۋە قابىلىيەتلىرىمىز بىلەن چەكلەنمەيدۇ، ئەكسىچە ئاجىزلىقىمىز ۋە چەكلىكلىكىمىز دائىم ئۇنىڭ ئۆزىنىڭ كۈچ-قۇدرىتىنى دەل كۆرسىتىشكە پۇرسەت ۋە شارائىت يارىتىپ بېرىدۇ («2كور.» 1:25-30، «2كور.» 7:12-10، 4:13).

مەزمۇنلار: -

1. سالام (1:1-2)
2. ناتوغرا تەلىملەرگە رەددىيە بېرىش (1:3-20)
3. دۇئا قىلىش ۋە ئىبادەت تەرتىپى (2-باب)
4. يېتەكچىلەر ۋە خىزمەتكارلارغا قويۇلغان تەلەپلەر (3-باب)
5. تىموتىينىڭ ۋە ئېتىقادچىلارنىڭ مەسئۇلىيىتى (4-6-بابلار)

«تىموتىيغا (1)»

روسۇل پاۋلۇسنىڭ تىموتىيغا يازغان بىرىنچى مەكتۇپى

1

[1] قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدانىڭ ۋە ئۈمىدىمىز مەسىھ ئەيسانىڭ ئەمرى بىلەن ئەيسا مەسىھنىڭ روسۇلى قىلىپ تەيىنلەنگەن مەنكى پاۋلۇستىن [2] ئېتىقاد يولىدىكى ئۆزۈمنىڭ سادىق ئوغلۇم بولغان تىموتىيغا سالام. خۇدائاتىمىز ۋە رەببىمىز مەسىھ ئەيسادىن ساڭا مېھىر-شەپقەت، رەھىمدىللىك ۋە خاتىرجەملىك بولغاي!

ساختا تەلىملەرنى توسۇش

[3] ماكېدونىيە ئۆلكىسىگە بارغاندا، سەندىن ئۆتۈنگىنىمدەك شۇنى يەنە ئۆتۈنىمەنكى، شۇ يەردىكى بەزى كىشىلەرگە بىدئەت تەلىملەرنى ئۆگەتمەسلىكنى تاپىلىشىڭ ئۈچۈن سەن داۋاملىق ئەفەسۇس شەھىرىدە قالغىن; [4] ئۇلارنىڭ ئەپسانىلەر ۋە ئايىغى يوق نەسەبنامىلەرگە(1) بەند بولماسلىقىنى تاپىلىغىن؛ بۇلار خۇدانىڭ ئېتىقاد ئارقىلىقلا ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغان ئۆز ئۆيىگە بولغان پىلانىنى(2) ئىلگىرى سۈرمەيدۇ، بەلكى پەقەت بىمەنە تالاش-تارتىشلارنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، خالاس.

---

[1] «ئايىغى يوق نەسەبنامىلەر» ــ يەھۇدىي خەلقى ھەردائىم ئۆزىنىڭ تەۋراتتىكى مەلۇم ئۇلۇغ «روھىي ئەرباب»نىڭ ئەۋلادى، گرېكلەر بولسا ھەردائىم ئۆزىنىڭ «ئىلاھىي ئادەم»نىڭ ئەۋلادى ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلىماقچى.

[2] «خۇدانىڭ... ئۆز ئۆيىگە بولغان (نىجاتلىق) پىلانى» گرېك تىلىدا «خۇدانىڭ ئۆيىدىكى قانۇن-ئورۇنلاشتۇرۇشلىرى» دېگەن ئىبارە بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

5 ئەمدىلىكتە بىزگە تاپىلانغان تەلىمنىڭ مۇددىئاسى ساپ قەلب، پاك
ۋىجدان ۋە ساختىلىقسىز ئېتىقادتىن كېلىپ چىقىدىغان مېھىر-مۇھەببەتتىن
ئىبارەتتۇر. 6 بۇ ئىشلاردا بەزى كىشىلەر چەتنەپ، بىمەنە گەپلەرنى قىلىشقا
بۇرۇلۇپ كەتتى. 7 ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ تەۋرات قانۇنىنىڭ ئۆلىماسى بولغۇسى بار؛ بىراق
ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى ياكى ئۆزلىرىنىڭ ھەدەپ قەيت قىلىۋاتقان
سۆزلىرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى چۈشەنمەيدۇ.
8 ئەمدى بىزگە مەلۇمكى، ئەگەر كىشىلەر تەۋرات قانۇنىنى ئەينى
مۇددىئاسىدا قوللانسا[3]، ئۇ پايدىلىقتۇر. 9 چۈنكى بىز يەنە شۇنى بىلىمىزكى،
تەۋرات قانۇنى ھەققانىي ئادەملەر ئۈچۈن تۈزۈلگەن ئەمەس، بەلكى قانۇنغا
خىلاپلىق قىلغۇچىلار ۋە بويني قاتتىقلار ئۈچۈن، ئىخلاسسىزلار ۋە گۇناھكارلار
ئۈچۈن، ئىپلاسلار ۋە كۇپۇرلۇق قىلغۇچىلار ئۈچۈن، ئاتىسىنى ئۆلتۈرگۈچىلەر ۋە
ئانىسىنى ئۆلتۈرگۈچىلەر ئۈچۈن، قاتىللار، 10 بۇزۇقلۇق قىلغۇچىلار، بەچچىۋازلار،
ئادەملەرنى قۇللۇققا بۇلىغۇچىلار، يالغانچىلار، قەسەمخورلار ئۈچۈن ۋە ياكى
ساغلام تەلىملەرگە[4] زىت بولغان باشقا ھەرقانداق قىلمىشلاردا بولغانلار ئۈچۈن
تۈزۈلگەن. 11 ــ بۇ تەلىملەر تەشەككۈر-مۇبارەككە لايىق بولغۇچى خۇدانىڭ ماڭا
ئامانەت قىلغان شان-شەرىپىنى ئايان قىلغان خۇش خەۋەرگە ئاساسلانغان[5].

پاۋلۇس ئۆزى خۇدانىڭ رەھىمدىللىكىنى كۆرسەتكۈچى جانلىق مىسالدۇر

12 ماڭا كۈچ-قۇدرەت بەرگەن، مېنى ئىشەنچلىك دەپ قاراپ، ئۆز
خىزمىتىگە تەيىنلىگەن رەببىمىز مەسىھ ئەيساغا تەشەككۈر ئېيتىمەنكى،

3 «ئەسلى مۇددىئاسىدا» گرېك تىلىدا «قانۇنلۇق يولدا قوللانسا».

4 «ساغلام تەلىم» — بۇ پاۋلۇسنىڭ كۆپ ئىشلىتىدىغان ئىبارىسى. خۇدادىن كەلگەن تەلىم ئۇنى قوبۇل قىلغانلاردا ساغلام روھىي ھاياتنى ھاسىل قىلىدۇ ۋە قۇۋۋەتلەيدۇ.

5 «ساغلام تەلىم» تەۋرات قانۇنىنىڭ ھەقىقىي ئەھمىيىتىنى، ئۇنىڭ «ئۆز مۇددىئاسىدا قوللىنىدىغان» ياكى «قانۇنلۇق يولدا قوللىنىلىدىغان» مەزمۇنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ (8-ئايەت).

13 ئۇ مېنى تەيىنلىدى! ــ بۇرۇن كۇپۇرلۇق ۋە زىيانكەشلىك قىلغۇچى،[6] زالىم
بىر ئادەم بولساممۇ، ماڭا رەھىم كۆرسىتىلدى؛ چۈنكى مەن بۇ ئىشلارنى
نادانلىق ۋە ئېتىقادسىزلىقتىن[7] قىلغانىدىم. 14 ھالبۇكى، رەببىمىزنىڭ ماڭا
كۆرسەتكەن مېھىر-شەپقىتى زىيادىلىشىپ، مەسىھ ئەيسادا بولغان ئېتىقاد
ۋە مېھىر-مۇھەببەت ۋۇجۇدۇمغا ئېلىپ كىرىلىشى بىلەن ئېشىپ تاشتى.
16-15 مۇشۇ سۆز ئىشەنچلىك ۋە ھەر ئادەم ئۇنى قوبۇل قىلىشى تېگىشلىكتۇر
ــ «مەسىھ ئەيسا گۇناھكارلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن دۇنياغا كەلدى!». مەن
گۇناھكارلار ئىچىدىكى ئەڭ ئەشەددىيىسىدۇرمەن! لېكىن دەل شۇ سەۋەبتىن
مەسىھ ئەيسانىڭ ئەڭ ئەشەددىي گۇناھكار بولغان مېنى، كېيىن ئۆزىگە
ئېتىقاد قىلىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدىغانلارغا مىسال قىلىپ مەندە
ئۆزىنىڭ بارلىق سەۋر-تاقىتىنى ئايان قىلىشى ئۈچۈن، ماڭا رەھىم-شەپقەت
كۆرسىتىلگەندۇر.[8] 17 ئەمدى مەڭگۈلۈك پادىشاھقا[9]، يەنى ئۆلمەيدىغان ۋە كۆز
بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان، بىردىنبىر خۇداغا[10] ئەبەدىلئەبەدگىچە ھۆرمەت-
ئىززەت ۋە شان-شەرەپ بولغاي! ئامىن!
19-18 ئەي، ئوغلۇم تىموتىي، بۇرۇن سەن توغرۇلۇق ئېيتىلغان
بېشارەتلىك ۋەھىيلەرگە ئاساسەن بۇ بۇيرۇقنى ساڭا تاپشۇرىمەن. بۇ
ۋەھىيلەرنى قورال قىلىپ، ئېتىقادتا ۋە پاك ۋىجدانىڭدا چىڭ تۇرۇپ،
گۈزەل ئۇرۇش قىلغايسەن[11]. بەزىلەر ۋىجدانىدا پاك تۇرۇشتىن چەتنەپ
كەتتى، نەتىجىدە ئۇلارنىڭ ئېتىقادى خۇددى خادا تاشقا ئۇرۇلۇپ غەرق
بولغان كېمىدەك ۋەيران بولدى. 20 خۇمېنېئۇس ۋە ئىسكەندەرلەر مانا

6 «كۇپۇرلۇق قىلغۇچى» ــ ئۇنىڭ كۇپۇرلۇقى بىۋاستە خۇداغا قارىتىلغان ئەمەس (چۈنكى ئۇ «ئىخلاسمەن يەھۇدىي» ئىدى)، بەلكى خۇدا ئەۋەتكەن قۇتقۇزغۇچى مەسىھكە ۋە ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلەرگە قارىتىلغان. «زىيانكەشلىك قىلغۇچى» ــ مەسىھكە ئەگەشكەنلەرگە زىيانكەشلىك قىلغۇچى.

7 «ئېتىقادسىزلىق» ــ خۇدانىڭ ئەيسا مەسىھدە بولغان نىجات يولىغا بولغان ئېتىقادسىزلىق.

8 بۇ زور ئەھمىيەتلىك ئايەت توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

9 گرېك تىلىدا «بارلىق زامانلارنىڭ پادىشاھى».

10 بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە «بىردىنبىر دانا خۇدا» دېيىلىدۇ.

11 «گۈزەل ئۇرۇش قىلغايسەن» ــ ئەت ئىگىلىرى بىلەن ئەمەس، ئەلۋەتتە، روھىي كۈرەشتۇر. كېيىنكى 12:6-ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان «گۈزەل كۈرەش»نى ۋە ئۇ توغرىسىدىكى «قوشۇمچە سۆز»نى كۆرۈڭ.

شۇنداق كىشىلەردىندۇر. ئۇلارنى كۇپۇرلۇق قىلماسلىقنى ئۆگەنسۇن دەپ، شەيتاننىڭ ئىلكىگە تاپشۇردۇم[12].

جامائەتنىڭ بىرىنچى ۋەزىپىسى

2
[1] مەن ھەممىدىن ئاۋۋال، ئېتىقادچىلارغا پۈتكۈل ئىنسانلار ئۈچۈن
خۇدادىن تىلەكلەر تىلىشىنى، دۇئا-تىلاۋەت قىلىشىنى، باشقىلار
ئۈچۈن مۇراجىئەت قىلىشىنى ۋە تەشەككۈرلەر ئېيتىشىنى، [2] بولۇپمۇ پادىشاھلار
ۋە بارلىق ئەمەلدارلار ئۈچۈن دۇئا-تىلاۋەت قىلىشىنى جېكىلەيمەن. شۇنداق
قىلغاندا، بىز تولۇق ئىخلاسمەنلىك ۋە سالماقلىق بىلەن تىنچ ۋە ئامان-
ئېسەن ھايات كەچۈرەلەيمىز. [3] بۇنداق دۇئا-تىلاۋەت قىلىش گۈزەل ئىشتۇر،
قۇتقۇزغۇچىمىز خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ. [4] چۈنكى ئۇ پۈتكۈل ئىنساننىڭ
قۇتقۇزۇلۇشى ۋە ئۇلارنىڭ ھەقىقەتنى تونۇپ يېتىشىنى خالايدۇ. [5] چۈنكى بىرلا
خۇدا باردۇر[13]، خۇدا بىلەن ئىنسانلار ئارىسىدا بىر كېلىشتۈرگۈچىمۇ بار، ئۇ
بولسىمۇ ئۆزى ئىنسان بولۇپ كەلگەن مەسىھ ئەيسادۇر. [6] ئۇ بارلىق ئىنسانلارنى
ھۆر قىلىش[14] ئۈچۈن ئۆزىنى قۇربان قىلىپ بەدەل تۆلىدى؛ شۇنداق قىلىپ
بېكىتىلگەن ۋاقىت-سائىتىدە خۇدانىڭ نىجاتىغا گۇۋاھلىق بېرىلدى[15].
[7] مەن بۇ گۇۋاھلىقنى يەتكۈزۈش ئۈچۈن جاكارچى ۋە روسۇل بولۇشقا تەيىنلىنىپ

12 «شەيتاننىڭ ئىلكىگە تاپشۇرۇلۇش». بۇ، ئېتىقاد يولىدىن خېلىلا چەتنىگەن كىشىلەرنى ئۆز گۇناھلىرىنى تونۇسۇن دەپ، جامائەت ئىشلەتسە بولىدىغان ئېغىر بىر تەدبىر. ئۇنىڭدا شۇنداق كىشىلەر جامائەتتىكى باردى-كەلدىدىن چېقىرىلىپلا قالماي، بەلكىم كېسەل بولۇپ قېلىشى ياكى بالايىئاپەتكە ئۇچرىشى مۇمكىن. بۇ ئىش توغرۇلۇق يەنە «1كور.» 5-باب، ئىزاھاتلىرى ۋە شۇ مەكتۇپتىكى «قوشۇمچە سۆز»نى كۆرۈڭ.

13 ياكى «چۈنكى خۇدا بىردۇر» — «قان.» 4:6 («پەرۋەردىگار خۇدايىمىز، پەرۋەردىگار بىر بىرلىكتۇر») ۋە ئىزاھاتنى كۆرۈڭ.

14 «ھۆر قىلىش» — گۇناھنىڭ ۋە شەيتاننىڭ ئىلكىدىن.

15 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «بۇ ئۇلۇغ ئىشقا (يەنى مەسىھنىڭ ئۆلۈمى ۋە تىرىلىشى) بېكىتىلگەن ۋاقتى-سائىتىدە گۇۋاھلىق بېرىلدى». لېكىن بىزنىڭچە ئەيسانىڭ ئۆلۈمىنىڭ ئۆزى شۇ «گۇۋاھلىق»تۇر — دېمەك، ئەيسانىڭ قۇربانلىقى خۇدانىڭ چەكسىز مۇھەببەت ۋە نىجاتلىق پىلانى توغرۇلۇق بەلگىلەنگەن ۋاقتىدا ئاشكارىلاندى.

(مېنىڭ بۇ سۆزلىرىمنىڭ ھەممىسى راست، مەن يالغان گەپ قىلمىدىم)، يات
ئەللىكلەرگە ئېتىقاد ۋە ھەقىقەت يولىدا ئۆگەتكۈچى بولۇپ تىكلەندىم. 8 شۇڭا،
مەن شۇنى خالايمەنكى، ئەرلەر قەيەردە بولسۇن، دۇئاغا جەم بولغاندا غەزەپسىز
ۋە دەتالاشسىز ھالدا، ھالال ئەمەللىك قوللىرىنى كۆتۈرۈپ دۇئا قىلسۇن.
9 ئوخشاش يولدا ئاياللارمۇ مۇۋاپىق كىيىنىپ، ئۆزلىرىنى ئار-نومۇس ۋە
سالماقلىق بىلەن پەرداز قىلسۇن. ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىنى پەردازلاش، چاچلىرىنى
ئالاھىدە ياساش ۋە ئالتۇن، ئۈنچە-مەرۋايىت ۋە ئېسىل قىممەت كىيىم-
كېچەكلەر بىلەن ئەمەس، 10 بەلكى گۈزەل ئەمەللىرى بىلەن پەردازلىشىنى
خالايمەن. بۇ، خۇدا يولىدا تەقۋادار بولاي دېگەن ئاياللارغا يارىشىدۇ.
11جامائەت سورۇنلىرىدا، ئاياللار تىنچ ئولتۇرۇپ، تولۇق ئىتائەتمەنلىك بىلەن
تەلىم ئالسۇن[16]. 12 لېكىن ئاياللارنىڭ ئەرلەرگە تەلىم بېرىشى ياكى ئۇلار
ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرۈشىگە يول قويمايمەن. ئەكسىچە، ئۇلار تىنچ بولسۇن[17].
13 چۈنكى ئاۋۋال ئادەمئاتا، كېيىن ھاۋائانا يارىتىلغان. 14 ئاۋۋال ئالدىنىپ
ئازدۇرۇلغانمۇ ئادەمئاتا ئەمەس، بەلكى ھاۋائانا ئىدى. ئۇ تولىمۇ ئالدانغانلىقىدىن
ئۇلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكىگە چۈشۈپ قالغانىدى. 15 لېكىن ئاياللار ئېتىقادتا،
مېھىر-مۇھەببەت ۋە پاك-مۇقەددەسلىكتە سالماقلىق بىلەن تۇرىدىغانلا بولسا،
ئۇلار تۇغۇتتا ساق-سالامەت قۇتۇلىدۇ[18].

---

16 يەھۇدىيلارنىڭ ئەنئەنىلىرى بويىچە ئايال كىشىلەر خۇدانىڭ سۆزلىرىنى ئۆگەنمەسلىك كېرەك ئىدى، شۇڭا روسۇلنىڭ بۇ سۆزى چوڭ بىر يېڭىلىق ئىدى.

17 «لېكىن ئاياللارنىڭ ئەرلەرگە تەلىم بېرىشى ياكى ئۇلار ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرۈشىگە يول قويمايمەن» — بۇ تەلىم توغرۇلۇق، شۇنداقلا ئاچا-سىڭىللارغا ئاتا قىلىنغان ئىلتىپاتلار توغرۇلۇق «1كور.» 14:34-35 ۋە «كورىنتلىقلار (1)»دىكى «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنىمۇ كۆرۈڭ.

18 دېمەك، «ئاياللار خۇدانىڭ لەنىتىگە ئۇچرىغانلىقتىن تۇغۇتى قىيىن ۋە خەتەرلىك بولسىمۇ، ئۇنىڭدىن ساق-سالامەت ئۆتۈپ كېتىدۇ».

بۇ 14-15-ئايەتنى: «ئاياللار ئەرلەرگە تەلىم بېرىش، ئەرلەر ئۈستىگە ھۆكۈم سۈرۈشتە ئەمەس، بەلكى بالا تۇغۇش ۋە ئۇنى بېقىش جەريانىدا، ئېتىقاد ئارقىلىق ئېرىشىدىغان قۇتقۇزۇلۇشتىن بەھرىمەن بولالايدۇ» دېگەن باشقا بىر مەنىدە چۈشىنىشكىمۇ بولىدۇ. ئايەتنىڭ: «بىراق ئاياللار ھاۋائانىنىڭ نەسلىدىن تۇغۇلغان ئەيسا مەسىھ ئارقىلىق قۇتقۇزۇلىدۇ» دېگەن يەنە بىر چۈشەنچىسى ئەينى تېكىستكە ئانچە يېقىن كەلمەيدۇ، دەپ قارايمىز.

جامائەتنىڭ يېتەكچىلىرى

3

1 «ئەگەر بىرسى جامائەتكە يېتەكچى[19] بولۇشقا ئىنتىلسە، ئۇ گۈزەل
بىر ۋەزىپىنى ئارزۇ قىلغان بولىدۇ» دېگەن بۇ سۆز ھەقتۇر.
2 ئەمدى يېتەكچى بولسا ئەيىبسىز، بىر خوتۇنلۇق[20]، سالماق، پەملىك،
ئەدەپلىك، مېھماندوست، خۇدا توغرىسىدا تەلىم بېرەلەيدىغان بولۇشى،
3 شۇنداقلا ھاراقكەش ۋە زوراۋان بولماسلىقى، مۇلايىم بولۇشى، سەپرا،
نەپسانىيەتچى[21] بولماسلىقى، 4 ئۆز ئائىلىسىنى ياخشى باشقۇرالايدىغان
بولۇشى، تولىمۇ سالاپەتلىك بىلەن[22] پەرزەنتلىرىنى ئاتا-ئانىسىغا
بويسۇندىغان قىلىپ تەربىيىلىيەلەيدىغان كىشى بولۇشى كېرەك. 5 چۈنكى
بىرسى ئۆز ئائىلىسىنى باشقۇرۇشنى بىلمىسە، ئۇ خۇدانىڭ جامائىتىدىن
قانداقمۇ خەۋەر ئالالىسۇن؟ 6 يېتەكچى يېڭى ئېتىقادچىلاردىن بولمىسۇن؛
ئۇنداق بولسا، ئۇ تەكەببۇرلىشىپ كېتىشى مۇمكىن، شۇنىڭدەك شەيتاننىڭ
ئەيىبىگە[23] كىرىپ، ئۇ ئۇچرىغان ھۆكۈمگە چۈشىدۇ. 7 ئۇ جامائەتنىڭ
سىرتىدىكىلەر تەرىپىدىنمۇ ئوبدان تەرىپلىنىدىغان بولۇشى كېرەك؛ شۇنداق

19 «يېتەكچى»لەر توغرۇلۇق «فىلىپپىلىقلارغا»دىكى «قوشۇمچە سۆز»، «يېتەكچىلەر ۋە خىزمەتكارلار» دېگەن سۆزلىرىمىزنى كۆرۈڭ. «ئاقساقال» ۋە «يېتەكچى» ئەمەلىيەتتە بىر گەپتۇر.

20 «بىر خوتۇنلۇق»، بەلكىم «ئۆز ئايالىغا سادىق» دېگەن مەنىدە. بۇنىڭ توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

21 «نەپسانىيەتچى» — گرېك تىلىدا «ئۆزىنى بۇلغايدىغان نەپسانىيەتچىلىككە بېرىلگەن» دېگەن بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. بۇ سۆزگە قارىغاندا، پۇل ۋە مال-دۇنيانى قوغلىشىش ئىنساننى ھارام قىلىپ بۇلغايدۇ. بۇ تېما توغرىسىدا يەنە «لۇقا» 16:9-11 ۋە شۇ ئايەتلەردىكى ئىزاھاتلارنى ۋە «لۇقا»دىكى «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدىكى 16-باب توغرۇلۇق «ناھەق دۇنياغا تەۋە بولغان مال-دۇنيا» دېگەن مەزمۇننى كۆرۈڭ.

22 «تولىمۇ سالاپەتلىك بىلەن...» — دېمەك، تېرىكمەي باللىرىنى تەربىيىلەيدىغان. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «پەرزەنتلىرىنى ئۆز ئاتا-ئانىسىغا تولۇق ھۆرمەت بىلەن بويسۇندىغان قىلىپ تەربىيىلىيەلەيدىغان كىشى بولۇشى كېرەك».

23 «شەيتاننىڭ ئەيىبى» — بەلكىم شەيتاننىڭ ئەسلىدىكى گۇناھى، يەنى تەكەببۇرلىشىپ كەتكىنىنى (شۇنداقلا خۇدانىڭ جازاسىغا ئۇچرىغانلىقىنى ۋە كەلگۈسىدىمۇ ئۇچرايدىغانلىقىنى) كۆرسىتىدۇ.

بولغاندا، ئۇ باشقىلارنىڭ قارىلىشىغا ئۇچرىمايدۇ، شەيتاننىڭ قىلتىقىغا چۈشمەيدۇ[24].

جامائەتنىڭ خىزمەتكارلىرى[25]

8 خۇددى يېتەكچىلەرگە ئوخشاش، جامائەتنىڭ خىزمەتكارلىرىمۇ
سالماق، ئىككى خىل گەپ قىلمايدىغان، ھاراق-شارابقا
بېرىلمەيدىغان، نەپسانىيەتچى[26] بولمىغان كىشىلەردىن بولۇشى، 9
پاك ۋىجدانى بىلەن ئېتىقادنىڭ سىرىنى[27] چىڭ تۇتىدىغان بولۇشى
لازىم. 10 بۇنداق ئادەملەرنىمۇ ئالدى بىلەن سىناپ كۆرۈپ، ئەيىب
تەرەپلىرى بولمىسا، ئاندىن خىزمەت ۋەزىپىسىگە قويۇشقا بولىدۇ.
11 شۇنىڭدەك، بۇ خىزمەتكارلارنىڭ ئاياللىرىمۇ[28] تەمكىن، پىتنە-
پاسات قىلمايدىغان، سالماق ۋە ھەرقانداق ئىشتا ئىشەنچلىك
بولغانلاردىن بولۇشى لازىم. 12 خىزمەتكارلار بىر خوتۇنلۇق[29]، ئۆز
پەرزەنتلىرى ۋە ئائىلىسىنى ياخشى باشقۇرىدىغان كىشىلەردىن
بولسۇن. 13 خىزمەتكارنىڭ ۋەزىپىسىنى ئوبدان ئورۇنلىغانلار ئۆزى ئۈچۈن

---

24 «شەيتاننىڭ قىلتىقى» ــ يېتەكچىلەردە ئەيىبلىنەرلىك يېرى بولسا (ھەتتا يوشۇرۇن بولسىمۇ)، شۇنداقلا «سىرتتىكىلەر» ئۇنى ئەيىبلەيدىغان بولسا ئۇ بەلكىم ئۇ ئۆزىنى ئاقلاش ئۈچۈن ياكى ئىشلىرىنى يوشۇرۇش ئۈچۈن يالغان گەپ قىلىشى مۇمكىن. ئۇنداقتا ئۇ دەرھال شەيتاننىڭ ئىلكىدە بولىدۇ. جامائەتتىكىلەر تەرىپىدىنمۇ ئوبدان «تەربىيلىنىشى» كېرەك، ئەلۋەتتە.

25 خىزمەتكارلار ــ جامائەتنىڭ يېتەكچىلىرىنىڭ ياردەمچىسى بولۇپ، ئۇلار ھەر خىل ئەمەلىي ئىشلارغا مەسئۇل كىشىلەردۇر. يەنە «فىلىپپىلىقلارغا»دىكى «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدىكى «يېتەكچىلەر ۋە خىزمەتكارلار» دېگەن مەزمۇننى كۆرۈڭ.

26 «نەپسانىيەتچى» ــ 3-ئايەتنى كۆرۈڭ.

27 ئۇقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە باركى، ئىنجىلدىكى «سىرلار» بولسا خۇدا ئەسلىدە يوشۇرۇپ كەلگەن، ئىنجىل دەۋرىدە ئۆز جامائىتىگە ئاشكارىلىغان چوڭقۇر ھەقىقەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. «رىملىقلارغا»دىكى «كىرىش سۆزلەر»نى كۆرۈڭ.

28 ياكى «ئايال خىزمەتكارلىرىمۇ...». «رىم.» 16:1نى كۆرۈڭ.

29 «بىر خوتۇنلۇق» ياكى «بىر ئايالنىڭلا ئېرى»، بەلكىم «ئۆز ئايالىغا سادىق» دېگەن مەنىدە. بۇنىڭ توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

ياخشى نام-ئاتاققا سازاۋەر بولدۇ ۋە مەسىھ ئەيسادا بولغان ئېتىقادتا زور جۈرئەت-ئىشەنچكە ئېرىشىدۇ[30].

مەسىھ بولغان سىر

[14] مەن گەرچە پات ئارىدا يېنىڭغا يېتىپ بېرىشنى ئارزۇ قىلساممۇ، يەنىلا بۇ خەتنى يازدىم؛ [15] مۇبادا مەن هايال بولۇپ قالسام، خەتتىن خۇدانىڭ ئائىلىسى[31] ئارىسىدا ئۆزۈڭنى قانداق تۇتۇش كېرەكلىكىنى بىلىسەن. بۇ ئائىلە بولسا تىرىك خۇدانىڭ جامائىتى، ھەقىقەتنىڭ تۈۋرۈكى ۋە تەگلىكىدۇر. [16]ھەممەيلەن ئېتىراپ قىلماي تۇرالمايدۇكى، ئىخلاسمەنلىكنىڭ سىرى[32] بۈيۈكتۇر: —

«ئۇ ئىنسان تېنىدە ئايان بولدى[33]،
روھ[34] ئۇنىڭ ھەققانىيلىقىنى ئىسپاتلىدى،
پەرىشتىلەرگە ئۇ كۆرۈندى،
ئۇنىڭ خەۋىرى پۈتكۈل ئەللەرگە جاكارلاندى،
جاھاندا ئۇنىڭغا ئىمان كەلتۈرۈلدى،
ئۇ شان-شەرەپ ئىچىدە ئەرشكە كۆتۈرۈلدى».

---

[30] «ياخشى نام-ئاتاقىقا سازاۋەر بولىدۇ ۋە مەسىھ ئەيسادا بولغان ئېتىقادتا زور جۈرئەت-ئىشەنچكە ئېرىشىدۇ» — «روس.» 6-8-بابتا بايان قىلىنغان «خىزمەتكار» بولغان ئىستىفان ۋە فىلىپ بۇنىڭغا ئىككى ئوبدان مىسالدۇر.

[31] «خۇدانىڭ ئائىلىسى» — ئوقۇرمەنلەرنىڭ ئېسىدە باركى، ئىبرانىي تىلىدا ۋە گرېك تىلىدا (ئۇيغۇر تىلىغا ئوخشاش) «ئۆي» ۋە «ئائىلە» بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. خۇدانىڭ «ئۆيى» ئۇنىڭ ئائىلىسى، يەنى ئۇنىڭ «تىرىك ئىبادەتخانىسى»، «تىرىك ئۆيى»دۇر. «1پېت.» 2:4-8نىمۇ كۆرۈڭ.

[32] «ئىخلاسمەنلىكنىڭ سىرى»نىڭ ئۈچ مەنىسى بولۇشى مۇمكىن: — (1) ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزىدە ئىخلاسمەنلىكنىڭ مۇجەسسەملەشتۈرۈلۈشى، بىز ئىنسانلارغا «ئىخلاسمەنلىك»نىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى ئايان قىلدى؛ (2) «ئىخلاسمەنلىكنى (ئىنسانلارغا) ئېلىپ كېلىدىغان سىر»؛ (3) «ئىخلاسمەنلەرگە (يەنى خۇدانىڭ مۆمىن بەندىلىرىگە) تاپشۇرۇلغان سىر» — دېمەك، بىزنىڭ ئېتىقادىمىز. بىزنىڭچە پاۋلۇسنىڭ كۆرسەتكەنلىرى يۇقىرىقى 1- ۋە 2-مەنىدە. شۈبھىسىزكى، بۇ سىر دەل ئەيسا مەسىھ ئۆزىدۇر.

[33] بەزى قەدىمكى كۆچۈرمىلەردە «خۇدا ئىنسان تېنىدە ئايان بولدى» دېيىلىدۇ.

[34] «روھ» — مۇقەددەس روھ، ، خۇدانىڭ روھى.

4

1 ئەمدى روھ[35] شۇنى ئالاھىدە ئېيتىدۇكى، ئاخىر زامانلاردا بەزىلەر
ئېتىقادتىن يېنىپ، ئالدامچى روھلارغا ۋە جىنلارنىڭ تەلىملىرىگە
بېرىلىپ ئەگىشىدۇ[36]. 2 بۇنداق تەلىم بەرگۈچىلەر ساختىلىقتا يالغانچىلىق
قىلىپ، خۇددى داغماللاپ كۆيدۈرۈۋەتكەندەك ئۆز ۋىجدانىنى يوقىتىپ
قويغان[37]؛ 3 ئۇلار نىكاھلىنىشنى ۋە بەزى يېمەكلىكلەرنى ئىستېمال قىلىشنى
مەنئى قىلىدۇ. ئەمما ئۇلار مەنئى قىلىدىغان يېمەكلىكلەرنى خۇدا ئۆزىگە
ئېتىقاد قىلغان ھەم ھەقىقەتنى بىلگەنلەرنىڭ تەشەككۈر ئېيتىپ قوبۇل قىلىشى
ئۈچۈن ياراتقانىدى[38]. 4 چۈنكى خۇدا ياراتقان ھەممە نەرسە ياخشىدۇر[39]،
ئۇلار تەشەككۈر بىلەن قوبۇل قىلىنسا، ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنى چەكلەپ
رەت قىلىشقا بولمايدۇ. 5 چۈنكى ئۇلار خۇدانىڭ سۆز-كالامى ۋە ئىنسانلارنىڭ
دۇئاسى[40] بىلەن ھالال قىلىنىدۇ.

ئەيسا مەسىھنىڭ ياخشى خىزمەتكارى

6 بۇ نەسىھەتلەرنى قېرىنداشلارنىڭ سەمىگە سالساڭ، مەسىھ
ئەيسانىڭ ياخشى خىزمەتكارى بولغان بولىسەن. شۇنداقلا، ئۆزۈڭنىڭ
ئەستايىدىل ئەگەشكەن ئېتىقادتىكى ۋە ساغلام تەلىملەردىكى سۆزلەر
بىلەن قۇۋۋەتلەندۈرۈلگەنلىكىڭ ئايان بولىدۇ. 7 ئەمما ئىخلاسسىزلارنىڭ ۋە
موماي لارنىڭ ئەپسانىلىرىنى چەتكە قېقىپ، ئۆزۈڭنى ئىخلاسمەنلىك يولىدا

---

35 «روھ» — مۇقەددەس روھ، خۇدانىڭ روھى.

36 «ئالدامچى روھلار» ۋە «جىنلار» بىر گەپتۇر.

37 «خۇددى داغماللاپ كۆيدۈرۈۋەتكەندەك ئۆز ۋىجدانىنى يوقىتىپ قويغان»: — بەزى ئالىملار بۇ سۆزنى: «شەيتان ئۇلارنىڭ ۋىجدانلىرىنى «مېنىڭكى» دەپ داغماللاپ قويغان» دېگەندەك چۈشىنىدۇ.

38 بۇ ئايەت توغرۇلۇق بىز «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە قىسقىچە توختىلىمىز.

39 بۇ سۆز پەقەت بارلىق يېمەكلىكلەرنى ئەمەس، يەنە ئۇ يۇقىرىدا تىلغا ئالغان نىكاھدا بولغان ئەر-ئاياللىق جىنسىي مۇناسىۋەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

40 گرېك تىلىدا «ئىنسانلارنىڭ دۇئاسى» دېگەن ئالاھىدە سۆز بولۇپ «شۇ دۇئالار خۇدا بىلەن يېقىن ئالاقە-مۇناسىۋەتتە بولىدۇ» دېگەن مەنىنى پۈركىتىپ بېرىدۇ.

چىنىقتۇرۇپ يېتىشتۈرگىن[41]. 8 چۈنكى «بەدەننى چېنىقتۇرۇشنىڭ ئازراق
پايدىسى بار، لېكىن ئىخلاسمەنلىكتە ئىنتىلىشنىڭ ھەرتەرەپلىك پايدىسى
بار؛ ئۇ ھازىرقى ۋە كەلگۈسى ھايات ئۈچۈن بەخت ئېلىپ كېلىدۇ» 9 ـ
بۇ سۆز ھەقتۇر ۋە ئۇنى قوبۇل قىلىشقا پۈتۈنلەي ئەرزىيدۇ. 10 ئەمەلىيەتتە
بىز بۇنىڭ ئۈچۈن جاپالىق ئەجىر سىڭدۈرۈۋاتىمىز ۋە خار قىلىنىۋاتىمىز[42].
چۈنكى ئۈمىدىمىزنى پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ، بولۇپمۇ ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ
قۇتقۇزغۇچىسى[43] ـ مەڭگۈ ھايات خۇداغا باغلىدۇق.
11 بۇ ئىشلارنى جامائەتكە توختىماي تاپىلىغىن ۋە ئۆگەتكىن. 12 ھېچكىمنىڭ
سېنىڭ ياشلىقىڭغا سەل قارىشىغا يول قويما[44]؛ بەلكى سۆزلىرىڭدە،
ئەمەللىرىڭدە، مېھىر-مۇھەببەت، ئېتىقاد ۋە پاكلىقتا ئېتىقادچىلارغا نەمۇنە
بول. 13 مەن يېنىڭغا بارغۇچە، ئۆزۈڭنى جامائەتكە مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇپ
بېرىش[45]، جېكىلەش ۋە تەلىم بېرىشكە بېغىشلىغىن. 14 جامائەتتىكى
ئاقساقاللىرى قوللىرىنى ئۈچاڭغا قويغاندا، خۇدانىڭ ۋەھىيسى ئارقىلىق
ساڭا ئاتا قىلىنىشى بىلەن سەندە بولغان ئىلتىپاتقا بىپەرۋالىق قىلما.[46] 15 بۇ

[41] «چېنىقتۇرۇپ يېتىشتۈرگىن» دېگىنى گرېك تىلىدا «گىمناستىكا» («تەن ھەرىكىتى») بىلەن مۇناسىۋەتلىك سۆز.

[42] «خار قىلىنىۋاتىمىز» — بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە «كۈرەش قىلىۋاتىمىز» دېيىلىدۇ.

[43] «پۈتكۈل ئىنسانلارنىڭ، بولۇپمۇ ئېتىقاد قىلغۇچىلارنىڭ قۇتقۇزغۇچىسى» دېگەن ئىبارىدە «قۇتقۇزغۇچى» بەلكىم «ھەر ئادەمنى ساقلىغۇچى» دېگەن ئومومىي مەنىدە ئىشلىتىلىدۇ.

[44] «ھېچكىمنىڭ سېنىڭ ياشلىقىڭغا سەل قارىشىغا يول قويما» — تىموتىي بەلكىم ئوتتۇز نەچچە ياشقا كىرگەن. لېكىن گرېك مەدەنىيىتىدە قىرىق ياشقا كىرگەن ئوغۇل باللار تېخى «ياش» «يىگىت» دەپ ھېسابلىنىدۇ.

[45] «ئۆزۈڭنى مۇقەددەس يازمىلارنى ئوقۇپ بېرىش... بېغىشلىغىن». شۇ ۋاقىتلاردا ئاز سانلىق كىشىلەر ئوقۇيالايتتى ۋە تېخىمۇ ئاز كىشىلەر مۇقەددەس كىتابتىكى بىرەر قىسىملارغا ئىگە بولۇشقا مۇيەسسەر ئىدى.

[46] جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرىنىڭ ئېتىقادچىنى بىرەر ۋەزىپىگە تەيىنلىگەندە، قوللىرىنى ئۇنىڭ ئۈچىسىغا قويۇپ تۇرۇپ دۇئا قىلىشى ئىنجىلدىكى باشقا يەرلەردىمۇ كۆرۈنىدۇ.

«ئىلتىپات» مۇشۇ يەردە مۇقەددەس روھ ئاتا قىلغان مەلۇم بىر ئالاھىدە قابىلىيەتنى كۆرسىتىدۇ. بۇنداق قابىلىيەتلەرنىڭ بەزىلىرى توغرۇلۇق «1كور.» 12-، 14-بابنى كۆرۈڭ. «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە تىموتىيغا تاپشۇرۇلغان ئىلتىپات توغرۇلۇق سۆزلەيمىز.

ئىشلارغا بېرىلىپ، ئۆزۈڭنى ئۇلارغا تولۇق ئاتىغىن. شۇنىڭ بىلەن سېنىڭ ئالغا باسقانلىقىڭ ھەممەيلەنگە ئايان بولىدۇ. [16] ئۆزۈڭگە ۋە بەرگەن تەلىمىڭگە ئىزچىل كۆڭۈل قويغىن. چۈنكى شۇنداق قىلغاندا ئۆزۈڭنىمۇ ۋە ساڭا قۇلاق سالغانلارنىمۇ قۇتقۇزىسەن.

جامائەتتىكى بەزى ئەمەلىي ئىشلار

5 [1] ياشانغان ئەرلەرنى ئەيىبلىگەندە قاتتىق سۆزلىمىگىن، بەلكى ئۇلارغا ئاتاڭ سۈپىتىدە نەسىھەت بەرگىن. شۇنىڭدەك، يىگىتلەرگە قېرىنداشلىرىڭ سۈپىتىدە سۆزلىگىن. [2] ياشانغان ئاياللارغا ئاناڭ سۈپىتىدە، ياش ئاياللارغا ئاچا-سىڭىللىرىڭ سۈپىتىدە ھەر ئىشتا پاك قەلب بىلەن مۇئامىلە قىلغىن.

[3] ھەقىقىي تۇل ئاياللارنى ھۆرمەتلەپ، ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئال[47]. [4] لېكىن، تۇل ئاياللارنىڭ پەرزەنتلىرى ياكى نەۋرىلىرى بولسا، ئۇلار ئالدى بىلەن ئۆز ئائىلىسىگە نىسبەتەن ئىخلاسمەنلىكنى ئۆگىنىپ، ئۆز ئاتا-ئانىسىنىڭ ئەجرىنىياندۇرسۇن؛ چۈنكى بۇ ئىش خۇدانى خۇرسەن قىلىدۇ. [5]ئەمدى ھەقىقىي تۇل ئۆتتۈۋاتقان، يالغۇز قالغان ئاياللار بولسا، ئۈمىدىنى خۇداغا باغلىغان بولۇپ، كېچە-كۈندۈز دۇئا-تىلاۋەتتە بولىدۇ. [6] لېكىن ھۇزۇر-ھالاۋەتكە بېرىلگەن تۇل خوتۇن ھايات بولسىمۇ، ئۆلگەنگە باراۋەردۇر. [7] ئەمدى باشقىلار تەرىپىدىن ئەيىبلەنمىدىغان ئەھۋالغا چۈشۈپ قالماسلىقى ئۈچۈن سەن ئۇلارغا بۇ ئىشلارنى جېكىلەپ تاپىلىغىن. [8] لېكىن بىرسى ئۆز تۇغقانلىرىدىن، بولۇپمۇ ئۆز ئائىلىسىدىكىلەردىن خەۋەر ئالمىسا، ئۇ ئېتىقادتىن تانغان دەپ قارىلىپ، كاپىرلاردىن بەتتەر بولىدۇ.

[47] «ھەقىقىي تۇل ئاياللار» مۇشۇ يەردە ئېرىدىن جۇدا بولغان، قىيىنچىلىقتا تۇرغان ئاياللارنى كۆرسىتىدۇ. «ھۆرمەتلەپ، ئۇلارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئال» گرېك تىلىدا بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

9 تۇل ئايال تىزىمغا ئېلىنسا، يېشى ئاتمىشتىن تۆۋەن بولماسلىقى، بىرلا ئەرنىڭ ئايالى بولغان بولۇشى كېرەك[48]، 10 يەنە گۈزەل ئەمەللىرى بىلەن تەرىپلەنگەن بولۇشى، باللىرىنى ياخشى تەربىيلەپ چوڭ قىلغان، مۇساپىرلارغا مېھماندوستلۇق كۆرسەتكەن، مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ پۇتلىرىنى يۇيۇپ قويغان[49]، قىيىنچىلىقتا قالغانلارغا ياردەم قولىنى ئۇزارتقان، ئۆزىنى ھەرخىل خەير-ساخاۋەت ئىشلىرىغا بېغىشلىغانلار بولۇشى كېرەك. 11 لېكىن ياش تۇل ئاياللارنى تىزىملىككە كىرگۈزمە. چۈنكى ئۇلارنىڭ ئىشق ھەۋەسلىرى قوزغىلىپ مەسىھدىن تېنىپ، قايتا نىكاھلىنىشنى ئارزۇ قىلىدۇ؛ 12 شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار دەسلەپ بەرگەن ۋەدىسىگە[50] خىلاپلىق قىلىش سەۋەبلىك ئەيىبلىك بولىدۇ. 13 ئۇنىڭ ئۈستىگە ئۇلار ھۇرۇنلۇقنى ئادەت قىلىۋېلىپ، ئۆيمۇ-ئۆي دوقۇرۇپ يۈرۈشنى ئۆگىنىدۇ؛ شۇنداقلا ھۇرۇن بولۇپلا قالماي، غەيۋەت قىلىپ، باشقىلارنىڭ ئىشلىرىغا چېپىلغاق بولۇپ نالايىق ئىشلارغا ۋالاقلايدىغانلاردىن بولۇپ قېلىشى مۇمكىن[51]. 14 شۇنىڭ ئۈچۈن، بۇنداق ياش تۇل ئاياللارنىڭ نىكاھلىنىپ، پەرزەنت كۆرۈپ، ئۆي ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىشىنى خالايمەن. شۇنداق قىلغاندا، بىزگە قارشى تۇرغۇچىغا[52]

48 «تۇل ئايال تىزىمغا ئېلىنسا» دېگەندىكى «تىزىم» بەلكىم جامائەت ئىچىدىكى ئالاھىدە ياردەم ئالغۇچى تۇل ئاياللارنىڭ تىزىمىنى كۆرسىتىدۇ. ئۇلارنىڭ يەنە بەلكىم ئالاھىدە دۇئا ۋە باشقا ھاجەتمەنلەرنى يوقلاش خىزمەتلىرى بار ئىدى؛ يەنە كېلىپ ئۇلار قايتىدىن توي قىلماسلىقا ۋەدە قىلىشى كېرەك بولۇشى مۇمكىن (12-ئايەتنى كۆرۈڭ).

«بىرلا ئەرنىڭ ئايالى بولغان بولۇشى كېرەك» دېگەنىنىڭ «بىرلا ئەرلىك بولغان بولۇشى كېرەك» ياكى «ئۆز ئېرىگە سادىق بولغان بولۇشى كېرەك» دېگەن باشقا بىرخىل چۈشەنچىسى بار.

49 «مۇقەددەس بەندىلەرنىڭ پۇتلىرىنى يۇغان» — ئوقۇرمەنلەرگە ئايانكى، «پۇت يۇيۇش» ئوتتۇرا شەرقتىكى ئۆرپ-ئادەتلەردىن ئىدى، سەپەردىن كەلگەن مېھمانلارنى قىزغىنلىق بىلەن كۈتۈشنى بىلدۈرەتتى. بۇ ئىشنىڭ ئۆزى بەلكىم باشقا ئېتىقادچىلارنىڭ خىزمىتىدە كەمتەرلىك بىلەن بولۇشنىڭ ياخشى بەلگىسى ئىدى («يۇھ.» 1:13-17نى كۆرۈڭ).

50 بەلكىم ئۇلارنىڭ ھەربىرىنىڭ «ئەيسا مەسىھ ئۈچۈن جامائەتنىڭ خىزمىتىدە بولىمەن، قايتا توي قىلمايمەن» دېگەندەك بىر ۋەدىسىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. 9-ئايەتنى يەنە كۆرۈڭ.

51 دېمەك، ئەگەر ئۇنداق مايىللىقى بولغان تۇل ئاياللارغا جامائەت تەرىپىدىن ئىقتىسادىي ياردەم بېرىلگەن بولسا («تىزىملانسا»)، ئۇلار تېخىمۇ شۇنداق يولدا مېڭىپ كېتىشى مۇمكىن.

52 «قارشى تۇرغۇچى» شەيتاننىڭ ئۆزىنى ياكى يەر يۈزىدە ئىنجىلغا قارشى چىققانلارنى

بىرنى ھەرقانداق ئەيىبلەپ-ھاقارەتلەش پۈرسىتى چىقمايدۇ. [15] چۈنكى شۇنداق بەزى تۇل ئاياللار ئاللىقاچان ئېتىقادتىن تېنىپ شەيتاننىڭ كەينىگە كىرىپ كەتتى. [16] ئەگەر ئېتىقادى بار بىر ئەر ياكى ئايال كىشىنىڭ[53] تۇل قالغان تۇغقانلىرى بولسا، ئۇ ئۆزى ئۇلارغا ياردەم بەرسۇن، يۈكى جامائەتكە چۈشمىسۇن. شۇنداق بولغاندا، جامائەت ھەقىقىي ئىگە-چاقىسىز تۇل ئاياللارغا ياردەم قىلالايدۇ.

ئاقساقاللار (يېتەكچىلەر) توغرىسىدا

[17] جامائەتنى ياخشى يېتەكلەيدىغان ئاقساقاللار، بولۇپمۇ خۇدانىڭ سۆز-كالامىنى يەتكۈزۈش ۋە تەلىم بېرىشتە ئەجىر سىڭدۈرگەنلەر ئىككى ھەسسە ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلىنسۇن[54]. [18] چۈنكى مۇقەددەس يازمىلاردا: «خامان تەپكەن ئۆكۈزنىڭ ئاغزىنى بوغما» ۋە: «مەدىكار ئۆز ھەققىنى ئېلىشقا ھەقلىقتۇر» دېيىلگەن[55].
[19] ئىككى ياكى ئۈچ گۇۋاھچى ھازىر بولمىغۇچە، ئاقساقال ئۈستىدىن قىلىنغان ئەرزنى قوبۇل قىلما[56]. [20] ئەگەر ئاقساقاللاردىن بىرسى گۇناھ سادىر قىلغان بولسا، باشقىلارنىڭمۇ[57] بۇنىڭدىن ئىبرەت ئېلىپ قورقۇشى ئۈچۈن، جامائەت ئالدىدا تەنبىھ بېرىپ ئەيىبلىگىن.
[21] خۇدانىڭ، مەسىھ ئەيسانىڭ ۋە خۇدا تاللىغان پەرىشتىلەرنىڭ ئالدىدا شۇنى ساڭا ئاگاھ قىلىپ تاپىلايمەنكى، سەن بۇ ئەمرلەرگە ھېچ ئايرىمىچىلىق قىلماي، ھېچقانداق ئىشتا بىر تەرەپكە يان باسماي قەتئىي ئەمەل قىلغىن.

كۆرستىدۇ.
53 بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە پەقەت «ئېتىقادچى ئايال كىشى» دېيىلىدۇ.
54 «ئىككى ھەسسە ھۆرمەتكە سازاۋەر قىلىنسۇن» — دېمەك، ھەم جامائەتنىڭ چوڭقۇر ئىززىتىگە ۋە لايىق بولغان ئىقتىسادىي ياردەمگە مۇيەسسەر بولسۇن (چۈنكى تەلىم بېرىشتە ۋە جامائەتتىن خەۋەر ئېلىشتا ئەستايىدىل بولۇش دائىم كۆپ ۋاقىتلىرى سەرپ قىلىنىدۇ).
55 تەۋرات، «قان.» 4:25 ۋە ئىنجىل، «لۇقا» 7:10.
56 تەۋرات، «قان.» 6:17، 5:19نى كۆرۈڭ.
57 دېمەك، قالغان ئاقساقاللار (ئىبرەت ئالسۇن).

[22] بىراۋنىڭ ئۇچىسىغا قولۇڭنى قويۇشقا ئالدىراپ كەتمە[(58)]؛ باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىغا شېرىك بولما[(59)]. ئۆزۈڭنى پاك تۇتقىن [23] (ئاشقازىنىڭ ياخشى بولمىغانلىقى، شۇنداقلا سەن دائىم ئاغرىيدىغان بولغاچقا، سۇلا ئىچىۋەرمەي، بىرئاز شارابمۇ ئىچىپ بەرگىن[(60)]). [24] بەزى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرى بۇرۇنلا ئېنىق، شۇنداقلا سوراق كۈنىگىچە ساقلىنىدۇ؛ لېكىن بەزىلەرنىڭكى ئۇلارنىڭ كەينىدىن ئەگىشىپ بارىدۇ، كېيىن ئاشكارە بولىدۇ.[(61)] [25] خۇددى شۇنىڭغا ئوخشاش، بەزى كىشىلەرنىڭ گۈزەل ئەمەللىرىنى ئاسانلا كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ[(62)]؛ ھازىر ئاشكارا بولمىسا كېيىن ئاشكارىلانماي قالمايدۇ.

6

[1] قۇللۇق بويۇنتۇرۇقى ئاستىدا بولغانلارنىڭ ھەممىسى ئۆز خوجايىنلىرىنى ھەر تەرەپتە ھۆرمەتلىسۇن. شۇنداق قىلغاندا، خۇدانىڭ نامى ۋە ئۇنىڭ تەلىمىنىڭ ھاقارەتكە ئۇچرىشىدىن ساقلانغىلى بولىدۇ. [2] خوجايىنلىرى ئېتىقادچى بولسا، قۇللىرى: «بىز ھەممىمىز ئوخشاشلا قېرىنداشلارغۇ» دەپ، ئۇلارغا ھۆرمەتسىزلىك قىلمىسۇن. ئەكسىچە، ئۇلارغا تېخىمۇ

[58] «بىراۋنىڭ ئۇچىسىغا قولۇڭنى قويۇش» دېگەن ھەرىكەت، بىرسىنى جامائەتكە يېتەكچىلىك ۋەزىپىسىگە تەيىنلەش، كېسەل ئادەمنى ساقايتىش ياكى باشقا ئالاھىدە بىر دۇئا قىلىش ئۈچۈن «مەن خۇدا ئالدىدا بۇ ئادەم بىلەن بىر بولىمەن» دېگەننى ئىپادىلەيدۇ.

[59] «باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىغا شېرىك بولما» — بۇ سۆز ئالدىنقى: «بىراۋنىڭ ئۇچىسىغا قولۇڭنى قويۇشقا ئالدىراپ كەتمە» دېگەن سۆزگە باغلىق. چۈنكى ئۇنداق ھەرىكەت قول قويغۇچى كىشى دۇئا قىلىنغان كىشى ئۈچۈن: «ئى خۇدا، مەن بۇ كىشى بىلەن مەسئۇلىيەتتە بىر بولاي» دېگەن دۇئانى بىلدۈرىدۇ. ئەمما «باشقىلارنىڭ گۇناھلىرىغا شېرىك بولما» دېگەننىڭ باشقا تەرەپلىرى بار، ئەلۋەتتە.

[60] پاۋلۇس بۇ سۆزنى بەلكىم يۇقىرىقى «ئۆزۈڭنى پاك تۇتقىن» دېگەنلىكىدە ھاجىتى بولمىغان پەرھىزلەر بولمىسۇن دەپ تىموتىينىڭ كېسىلىنى كۆزلەپ ئېيتىدۇ.

[61] بۇنىڭ مەنىسى بەلكىم: «بەزى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرىنى ئاسانلا كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ ھەم ئۇلارنىڭ چوقۇم سوراققا تارتىلىشى ئېنىق. لېكىن، بەزى كىشىلەرنىڭ گۇناھلىرى بولسا پەقەت كېيىن، سوراقتىلا ئاشكارا بولىدۇ». شۇنىڭ ئۈچۈن تىموتىي باشقىلارغا «قول قويۇش»تا دائىم پەخەس بولۇپ، ئەتراپلىق ئويلىشى كېرەك.

[62] باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «بەزى كىشىلەرنىڭ گۈزەل ئەمەللىرى سوراقتىن ئاۋۋال كۆرۈنەرلىك بولىدۇ».

ئەستايىدىل خىزمەت قىلسۇن. چۈنكى ئۇلارنىڭ ياخشى خىزمىتىدىن بەھرىمەن بولىدىغانلار دەل سادىق ئېتىقادچىلار ھەم سۆيۈملۈك بەندىلەردۇر. سەن بۇ تەلىملەرنى ئۆگەتكىن ۋە جېكىلىگىن.

يالغان تەلىم ۋە پۇلپەرەسلىكنىڭ ئاقىۋىتى

[3] ئوخشىمىغان تەلىملەرنى تەرغىب قىلغان ۋە ساغلام سۆزلەرنى (يەنى رەببىمىز ئەيسا مەسىھنىڭ ھەق سۆزلىرىنى)، شۇنداقلا ئىخلاسمەنلىككە يېتەكلەيدىغان تەلىمنى قوبۇل قىلمىغان كىشى بولسا، [4] ئۇنداقلار دەۋەقە كۆرەڭلەپ كەتكەن، ھېچنېمە چۈشەنمەيدىغان كىشىلەردىندۇر. ئۇلار نىزا-مۇنازىرە پەيدا قىلىشقا ۋە گەپ تالىشىشقا ھېرىسمەن؛ بۇنداق ئىشلاردىن ھەسەتخورلۇق، جېدەل-ماجىرا، تۆھمەت، رەزىل گۇمانخورلۇق ھاسىل بولىدۇ، [5] ھەمدە نىيىتى چىرىكلەشكەن، ھەقىقەتتىن مەھرۇم بولغان كىشىلەر ئارىسىدا دائىملىق سۈركىلىش كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. بۇنداق كىشىلەر ئىخلاسمەنلىكنى پايدا-تاپاۋەتنىڭ بىر يولى دەپ قارايدۇ.

[6] دەرۋەقە، خۇداغا ئىخلاسمەن ۋە رازىمەن بولۇش غايەت زور پايدىدۇر. [7] چۈنكى بىز بۇ دۇنياغا ھېچنېمە ئېلىپ كەلمىدۇق، شۇنىڭدەك ئۇنىڭدىن ھېچنېمىنىمۇ ئېلىپ كېتەلمەيمىز. [8] شۇڭا، يېمەك-ئىچمەك ۋە كىيىم-كېچەك يېتەرلىك بولسىلا بۇلاردىن قانائەت قىلىمىز. [9] لېكىن باي بولۇشنى ئويلايدىغانلار بولسا ھامان ئازدۇرۇلۇشلارغا ئۇچراپ، تۇزاققا ۋە شۇنداقلا ئىنسانلارنى ۋەيرانچىلىققا ۋە ھالاكەتكە چۆكتۈرىدىغان نۇرغۇن ئەخمىقانە ھەم زىيانلىق ئارزۇ-ھەۋەسلەرنىڭ ئىلكىگە تېيىلىپ كېتىدۇ. [10] چۈنكى پۇلپەرەسلىك ھەرخىل رەزىللىكلەرنىڭ يىلتىزىدۇر. بەزىلەر بۇنىڭغا ئىنتىلىشى بىلەن ئېتىقادتىن چەتنەپ، ئۆزلىرىنى نۇرغۇن دەرد-قايغۇلار بىلەن سانجىدى.

تىموتىيغا نەسىھەت

[11] ئەمما سەن، ئەي خۇدانىڭ ئادىمى، بۇنداق ئىشلاردىن يىراق قاچ؛ ھەققانىيلىق، ئىخلاسمەنلىك، ئىشەنچ-ئېتىقاد، مېھىر-مۇھەببەت، سەۋر-

تاقەت ۋە مۆمىن-مۇلايىملىقنى ئىنتىلىپ قوغلا. 12 ئېتىقادىتىكى گۈزەل
كۈرەشتە كۈچەپ كۈرەش قىل. مەڭگۈلۈك ھاياتنى چىڭ تۇتقىن. سەن دەل
بۇنىڭغا چاقىرىلدىڭ ھەمدە ئۇنىڭ يولىدا نۇرغۇنلىغان گۇۋاھچىلار ئالدىدا بۇ
ئېتىقادىڭ گۈزەل شاھىتلىقنى قىلدىڭ[63].
13 ھەممىگە ھاياتلىق بېرىۋاتقان خۇدانىڭ ئالدىدا، شۇنداقلا پونتىئۇس
پىلاتۇس ئالدىدا گۈزەل شاھىتلىقنى قىلىپ گۇۋاھلىق بەرگەن مەسىھ
ئەيسانىڭ[64] ئالدىدا ساڭا شۇنى تاپىلايمەنكى، 14 رەببىمىز ئەيسا مەسىھ
قايتا ئايان بولغۇچە، خۇدانىڭ بۇ ئەمرىگە ھېچ قۇسۇرسىز ۋە داغسىز ئەمەل
قىلغىن[65]. 15-16 ئۇنىڭ ئايان بولۇشىنى ۋاقىت-سائىتى كەلگەندە بىردىنبىر
مەڭگۈ ئۆلمىگۈچى، ئىنسان يېقىنلىشالمايدىغان نۇر ئىچىدە ياشايدىغان،
ھېچكىم كۆرمىگەن ۋە كۆرەلمەيدىغان مۇبارەكلەشكە لايىق بولغان بىردىنبىر
ھۆكۈمران، يەنى پادىشاھلارنىڭ پادىشاھى، رەبلەرنىڭ رەببى ئەمەلگە ئاشۇرىدۇ.
ئۇنىڭغا ئىززەت-ھۆرمەت ۋە ئەبەدىلئەبەد كۈچ-قۇدرەت بولغاي، ئامىن!
17 بۇ زاماندا باي بولغانلارغا مەغرۇرلانماسلىقنى، تايانغۇسىز ئۆتكۈنچى
بايلىققا ئەمەس، بەلكى بىز بەھرىمەن بولۇشقا ھەممىنى بىزگە سېخىيلىق
بىلەن[66] تولۇپ تاشقان ھالدا تەمىنلىگۈچى خۇداغا تايىنىپ ئۈمىد باغلاشنى
تاپىلىغىن؛ 18 ئۇلارغا ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشتا ھەقىقىي باي بولۇڭلار،
خەير-ساخاۋەتلىك ئىشلاردا مەرد، باشقىلار بىلەن ئورتاق بەھرىلىنىشكە قولى
ئوچۇق بولۇڭلار دەپ تاپىلىغىن. 19 ئۇلار بۇنداق قىلغاندا، ھەقىقىي ھاياتنى
تۇتۇش ئۈچۈن كېلەچەكتە ئۆزلىرىگە پۇختا بىر ئاساس-ئۇل بولىدىغان بىر
خەزىنە توپلىيالايدۇ.
20 ئەي تىموتىي، ساڭا ئامانەت قىلىنغان ھەقىقەتلەرنى قوغدا. ئۆزۈڭنى

63 «ئېتىقادىتىكى گۈزەل كۈرەشتە كۈچەپ كۈرەش قىل» — بۇ سۆزلەر ۋە ئايەتنىڭ قالغان قىسمى («گۈزەل شاھىتلىق») توغرىسىدا «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.
64 «گۈزەل شاھىدلىق» — بۇ سۆز توغرىسىدا «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.
65 «بۇ ئەمر» — تىموتىيغا تاپشۇرۇلغان تولۇق ۋەزىپىنى كۆرسىتىدۇ (3:3-20، 6:2-5).
66 «سېخىيلىق بىلەن» گرېك تىلىدا «زور بايلىقلىرىدىن بەرگەندەك» دېگەن سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

ئىخلاسسىز، قۇرۇق گەپلەردىن ھەمدە ئاتالمىش ئىلىمنىڭ تالاش-تارتىشلىرىدىن نېرى تۇتقىن. [21] بەزىلەر مۇشۇنداق بىمەنە ئىلىمگە ئېگەمەن دەپ جاكارلاپ، ئېتىقادتىن چەتنىدى.

مېھىر-شەپقەت سىلەرگە يار بولغاي![67]

[67] بەزى كونا كۆچۈرمىلەردە: «ساڭا يار بولغاي» دېيىلىدۇ.

قوشۇمچە سۆز

(4:1) «ئۆلارنىڭ ئەپسانىلەر ۋە ئايىغى يوق نەسەبنامىلەرگە بەند بولماسلىقنى تاپىلىغىن؛ بۇلار خۇدانىڭ ئېتىقاد ئارقىلىقلا ئەمەلگە ئاشۇرۇلىدىغان ئۆز ئۆيىگە بولغان پىلانىنى ئىلگىرى سۈرمەيدۇ، بەلكى پەقەت بىمەنە تالاش-تارتىشلارنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ، خالاس»

(7:4) «ئەمما ئىخلاسسىزلارنىڭ ۋە موماي‌لارنىڭ ئەپسانىلىرىنى چەتكە قېقىپ، ئۆزۈڭنى ئىخلاسمەنلىك يولىدا چېنىقتۇرۇپ يېتىشتۈرگىن».

مۇشۇ ئايەتلەر توغرۇلۇق كۆرسىتىپ ئېيتىمىساق بولمايدۇكى، پاۋلۇس تىلغا ئالغان، يەھۇدىي خەلقى ئارىسىدا (گەرچە تەۋراتتىكى ھەقىقەتلەرگە تولىمۇ زىت بولسىمۇ) ئېقىپ يۈرگەن دەل بۇ ئاممىباب ئەپسانىلەردىن خېلى بىر قىسمى تېخى دۇنيادىكى مۇسۇلمان خەلق ئارىسىدىمۇ «ھەدىس»دىكى ھېكايىلەردە ئېقىپ يۈرمەكتە. ئوقۇرمەنلەر بۇنىڭدىن شەكلەنسە، چوڭراق بىر كىتابخانىدىن «يەھۇدىي ئەپسانىلەر» توغرۇلۇق كىتابلارنى ئاختۇرسۇن ياكى «ئىنتېرنېت»كە چىقىش پۇرستى بولسا «ئىزدەش پروگراممىسى»سىدىن «يەھۇدىي ئەپسانىلەر» (“Jewish legends”) دېگەن سۆزلەرنى بېسىپ كۆرسۇن.

(16-15:1) «مۇشۇ سۆز ئىشەنچلىك ۋە ھەر ئادەم ئۇنى قوبۇل قىلىشى تېگىشلىكتۇر — «مەسىھ ئەيسا گۇناھكارلارنى قۇتقۇزۇش ئۈچۈن دۇنياغا كەلدى!». مەن گۇناھكارلار ئىچىدىكى ئەڭ ئەشەددىيىسىدۇرمەن! لېكىن دەل شۇ سەۋەبتىن مەسىھ ئەيسانىڭ ئەڭ ئەشەددىي گۇناھكار بولغان مېنى، كېيىن ئۆزىگە ئېتىقاد قىلىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدىغانلارغا مىسال قىلىپ مەندە ئۆزىنىڭ بارلىق سەۋر-تاقىتىنى ئايان قىلىشى ئۈچۈن، ماڭا رەھىم-شەپقەت كۆرسىتىلگەندۇر».

روسۇلنىڭ مۇشۇ يەردە ئېيتقىنىنى تەپسىلىي ھالدا ئەستايىدىل قارىشىمىزغا ۋە تەكتىلىشىمىزگە بەك ئەرزىيدۇ. ئۇنىڭ: «مەسىھ ئەيسانىڭ ئەڭ ئەشەددىي گۇناھكار بولغان مېنى، كېيىن ئۆزىگە ئېتىقاد قىلىپ، مەڭگۈلۈك ھاياتقا ئېرىشىدىغانلارغا مىسال قىلىپ مەندە ئۆزىنىڭ بارلىق سەۋر-تاقىتىنى ئايان قىلىشى ئۈچۈن، رەھىم-شەپقەت ماڭا كۆرسىتىلگەندۇر» دېگىنىنىڭ مەنىسى نېمە؟ پاۋلۇس زادى قانداق «مىسال» بولىدۇ؟

خۇدانىڭ مەغپىرىتىنى ۋە مەسىھ ئەيسادا بولغان يېڭى ھاياتنى ئايان قىلغان خۇش خەۋەرنى بىرىنچى قېتىم ئاڭلىغان كۆپ كىشىلەرنىڭ ئىنكاسى تونۇشىمىز بولغان بىر خەنزۇ ساقچىنىڭكىگە ئوخشاش بولۇشى مۇمكىن، ئۇ «دەرۋەقە ئىنتايىن ئاجايىب، ئىنتايىن ياخشى ئاڭلىنىدۇ، ئەمما ئۆزۈم بولسام شۇنچە رەزىل ئادەم، ھەددىدىن كۆپ شۇنچە رەزىل ئىشلارنى سادىر قىلغانمەنكى، خۇدانىڭ مېنى كەچۈرۈم قىلىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس!» — دەيدۇ. دەل بۇ سەۋەبتىن روسۇل بىزگە: «ماڭا قاراڭلار! مەن ئەڭ يامىنى بولغان، مەن «گۇناھكارلار ئىچىدىكى ئەڭ ئەشەددىيىسىدۇرمەن»، ھاكاۋۇرلۇققا تولغان، خۇدانىڭ سۆيۈملۈك بەندىلىرىدىن كۆپىنى سولاپ قويۇشقا ۋە ھەتتا ئۆلتۈرۈلۈشىگە مەسئۇل بولغانمەن. ئەمما خۇدا مېنى كەچۈرۈم قىلدى ۋە مېنى پۈتۈنلەي ئۆزگەرتتى — شۇڭا ئۇ چوقۇم سەن ئۈچۈنمۇ دەل بۇ ئىشنى قىلىدۇ ۋە قىلىشنى خالايدۇ!» — دەيدۇ.

(14:2) «ئاۋۋال ئالدىنىپ ئازدۇرۇلغانمۇ ئادەمئاتا ئەمەس، بەلكى ھاۋائانا ئىدى. ئۇ تولىمۇ ئالدانغانلىقىدىن ئۇلارنىڭ ئىتائەتسىزلىكىگە چۈشۈپ قالغانىدى».

مۇشۇ يەردە بەزى ئوقۇرمەنلەرگە ئادەمئاتىمىزنىڭ گۇناھ سادىر قىلغانلىقىغا ھاۋائانىمىز ئەيىبلىك، ياكى بولمىسا «ئادەمئاتىدىن ئەيىبلىكرەك» كۆرۈنىدۇ. ئەمەلىيەتتە بولسا دەل ئەكسىچە. ھاۋائانىمىز يىلان تەرىپىدىن ئازدۇرۇلۇپ گۇناھقا تېيىلىپ كەتتى. ئەمما ئادەمئاتىمىز ئازدۇرۇلغان ئەمەس؛ ئۇ گۇناھ سادىر قىلغان، نېمە قىلىۋاتقانلىقىنى بىلىپ تۇرۇپ پۈتۈنلەي ئاڭلىق ھالدا شۇنداق قىلدى. ئادەمئاتىمىزنىڭ گۇناھى ھاۋائانىمىزنىڭكىدىن زور ئېغىر بولغان. شۇڭا مۇقەددەس يازمىلاردا گۇناھنىڭ دۇنياغا كىرگەنلىكى تىلغا ئېلىنغاندا دائىم بۇ ئىش ئادەمئاتىمىز ئارقىلىق (ھاۋائانىمىز ئارقىلىق ئەمەس) بولغان، دېيىلىدۇ.

روسۇلنىڭ مۆشۈ يەردە دېگىنىنىڭ پوسكاللىسى شۇكى، ئايال كىشىلەر ئەركەك كىشىلەرگە قارىغاندا كۆپرەك ھېسسىياتچان ۋە ئوچۇق تەبىئىيتىدە بولۇپ (بەلكىم روھىي جەھەتتىن تەسىرلەرگە سەزگۈررەك دېسەكمۇ بولىدۇ)، ئېزىتقۇ تەسىرلەرگە سەزگۈررەك بولىدۇ. شۇنىڭ تۈپەيلىدىن ئايال قېرىنداشلارنىڭ خىزمەتلىرى بېشارەت بېرىشنى ئۆز ئىچىگە ئالغىنى بىلەن («1كور.» 5:11)، تەلىم بېرىشنى ئۆز ئىچىگە ئالمايدۇ (12:2).

(3:2) (ۋە 12:3) «ئەمدى يېتەكچى بولسا ئەيىبسىز، بىر خوتۇنلۇق... بولۇشى كېرەك»

جامائەت يېتەكچىسىگە (ۋە خىزمەتكارلىرى بولۇشقا) شەرت بولغان «بىر خوتۇنلۇق... بولۇشى كېرەك» ياكى «بىر ئايالنىڭلا ئېرى بولۇشى كېرەك» دېگەن سۆز ئۆستىدە كۆپ پىكىرلەر بولغان: —

(1) ھېچ نىكاھلانمىغان ئادەم يېتەكچى بولمايدۇ؛

(2) (بىر ۋاقىتتا) كۆپ ئاياللىق بولغان ئادەم يېتەكچى بولمايدۇ؛

(3) ئاجرىشىپ كەتكەن كىشى يېتەكچى بولمايدۇ؛

(4) ئاياللىدىن جۇدا بولۇپ ئاندىن قايتىدىن توي قىلغان كىشى يېتەكچى بولمايدۇ.

(5) يېتەكچى بولۇش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ ئايالىغا سادىق بولۇش كېرەك.

بۇلار توغرۇلۇق قارىشىمىز مۇنداق:

(1) ھېچ نىكاھلانمىغان ئادەم جامائەتنىڭ يېتەكچىسى بولالايدۇ — روسۇل پاۋلۇس نىكاھلانغان ئەمەس، ئەمما ئۆزى يېتەكچىلەرنى بېكىتىدىغان روسۇل ئىدى. لېكىن دەرۋەقە جامائەتتىن تولۇق خەۋەر ئېلىش خوتۇنسىز ھالدا تەس ئىش بولىدۇ.

(2) كۆپ ئاياللىق ئادەم يېتەكچى بولسا بولمايدۇ — بۇ پىكىرگە قوشۇلىمىز. ئۇنداق كىشىنىڭ ئائىلىسىدە بەربىر كۆپ جېدەللەر بولىدۇ.

(3) ئەگەر كىشىنىڭ ئاجرىشىشى ئىنجىلغا خىلاپلىق بولسا ئەلۋەتتە ئۇ يېتەكچى بولالمايدۇ. ئەگەر خىلاپلىق بولمىسا يېتەكچى بولۇش مۇمكىنچىلىكىدىن سىرت ئەمەس. «كورىنتلىقلارغا (1)»دىكى ئاجرىشىش توغرۇلۇق «قوشۇمچە سۆز»ىمىزنى كۆرۈڭ.

(4) ئاياللىدىن جۇدا بولۇپ ئاندىن قايتىدىن توي قىلغان كىشى يېتەكچى بولسا بولمايدۇ — بۇ پىكىرگە قوشۇلمايمىز. پاۋلۇسنىڭ ئويلىغىنى بۇنىڭدەك بولسا چوقۇم ئېنىق دەيتتى؛

ئۇنىڭ باشقا سۆزلىرىدە ۋە مۇقەددەس يازمىلاردىمۇ ئۇنداق پىكىرنىڭ قىلچە پۇرىقى يوق.

(5) يېتەكچى بولۇش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ بىر ئايالىغا سادىق بولۇش كېرەك — بۇ خۇلاسە (1)-(4) يۇقىرىقى سۆزىمىزگە ماس كېلىدۇ.

بىزنىڭ بۇ سۆزلىرىمىز يەنە 12:3-ئايەتتە كۆرسىتىلگەن جامائەتنىڭ خىزمەتكارلىرىنىڭ «بىر ئايالنىڭ ئېرى» بولۇش شەرتىگە ئوخشاشلا مۇناسىۋەتلىكتۇر.

تىموتىينىڭ تەلىم بېرىش ۋەزىپىسى

(4:3) «ئۇلار (ساختا تەلىم بەرگۈچىلەر) نىكاھلىنىشنى ۋە بەزى يېمەكلىكلەرنى ئىستېمال قىلىشنى مەنئى قىلىدۇ. ئەمما ئۇلار مەنئى قىلىدىغان يېمەكلىكلەرنى خۇدا ئۆزىگە ئېتىقاد قىلغان ھەم ھەقىقەتنى بىلگەنلەرنىڭ تەشەككۈر ئېيتىپ قوبۇل قىلىشى ئۈچۈن ياراتقانىدى»

پاۋلۇس بۇ «جىنلارنىڭ تەلىملىرى» «ئاخىرقى زامانلاردا» پەيدا بولىدۇ، دەيدۇ. بۇنداق تەلىملەرنىڭ بىرىنچى ئالامىتى بەلكىم ئۇ خېتىنىڭ بېشىدا تىلغا ئالغان يەھۇدىي «بىدئەت تەلىم بەرگۈچى»لەردە كۆرۈلدى. ئۇلار يەتكۈزگەن تەلىملەرنىڭ ئاساسى ئەمەلىيەتتە گرېك پەيلاسوپلارنىڭ: «جىسمانىي ئىشلار رەزىل، روھىي شەيئىلەر ياخشى» دېگەن بىر ئۇقۇمى ئىدى — شۇڭا بەزى تائاملارنى مەنئىي قىلىپ، نىكاھلىنىشنى (ئىشقىي مۇھەببەت، جىنسىيەتنىڭ ئۆزى جىسمانىي ئىش بولغاچقا، «رەزىل» دەپ قاراپ) مەنئى قىلىشى بىلەن ئۇلار «يۇقىرى روھىي دەرىجە»گە كۆتۈرۈلەلەيتتى.

ھازىرقى دەۋرىمىزدە ئۆز «پوپ»لىرى ۋە «ئۇستاز»لىرىنىڭ توي قىلىشنى بۇگۈنكى كۈنگە قەدەر مەنئى قىلىدىغان «رىملىق كاتولىك جامائەت»تە ئۇنداق تەلىملەر پەيدە بولۇپ تۇرماقتا. بۇنداق پەرھىزلەر پاۋلۇسنىڭ «جامائەت يېتەكچىلىرى»نىڭ «بىر ئايالنىڭ ئېرى» بولۇش كېرەك، دېگەن سۆزلىرىگە تولىمۇ زىتتۇر. دەرۋەقە ئۆزىگە ياردەمچى بولغان ئايالى بولمىسا ئەر قېرىنداشلارنىڭ جامائەتتىن خەۋەر ئېلىشى تەس بولىدۇ؛ بەزى شۇنداق بۇرادىرىمىز بار، لېكىن ئىنتايىن ئازدۇر. ئەمەلىيەتتە تارىختىن بويان بۇ ئاتالمىش «كاتولىك جامائەت»تىكى يالغۇز مۇشۇ بىر پەرھىزلا ئۆز «پوپ» ۋە «موناخ»لىرى ئارىسىدا ئىنتايىن كۆپ ئەشەددىي گۇناھلار ۋە جىنايەتلەرنى كەلتۈرۈپ چىقاردى. يىگىرمىنچى ئەسىردىكى گېزىتلەر، رادىئو ۋە تېلېۋىزىيىدە خەلقئارا خەۋەرلەرنى ئېلان قىلىشلىرى

بىلەن بۇنداق بەزى ئەشەددىي ئىشلار (مەسىلەن، گۆدەك باللارغا باسقۇنچىلىق قىلىش) سۆكۈلدى.

«كاتولىك جامائەت» تائامىلار توغرىسىدا يەنە بەزى پەرھىزلەرنى كىرگۈزگىنى بىلەن (مەسىلەر، جۈمە كۈنى گۆش يېيىشكە بولمايدۇ) باشقا بەزى مەزھەپلەر خېلى كۆپ يېمەكلىك پەرھىزلىرىنى تەرغىب قىلماقتا. مەسىلەن، «ئادۋەنتىست جامائەت» («شاباتىستلار») كۆپ باشقا پەرھىزلەر ئارىسىدا چوشقا گۆشىنى يېمەسلىك، ھەتتا ھەرقانداق گۆشنى يېمەسلىك كېرەك، دەپ تەلىم بېرىدۇ؛ يېقىندىن بېرى ئاتالمىش «يېڭى دەۋر»نىڭ ئۇقۇملىرى دۇنيادىكى ئاز بولمىغان جامائەتلەرگە تەسىر يەتكۈزۈپ، ھېچ گۆش ياكى بېلىقنى يېمەسلىك كېرەك دېگەن تەلىملەرنى ھاسىل قىلدى.

بىز باشقا يەرلەردە (مەسىلەن، «كورىنتلىقلارغا (1)»دىكى «قوشۇمچە سۆز»دە) دېگەنلىرىمىزنى قايتىلايمىزكى، مەسىھگە ئېتىقاد باغلىغان كىشى نېمە يەيمەن دېسە شۇنىڭغا ئەركىندۇر. ئەيسا مەسىھنىڭ بۇ ئىش توغرۇلۇق تولۇق تەلىمنى چۈشىنىش ئۈچۈن «مار.» 1:4-23، ۋە «رىملىقلارغا» 14-باب، «1كور.» 8-بابنى كۆرۈڭ ۋە شۇنىڭدەك پاۋلۇسنىڭ تۆۋەندىكى (4-6-ئايەت) سۆزلىرىنى كۆرۈڭ: —

«چۈنكى خۇدا ياراتقان ھەممە نەرسە ياخشىدۇر، ئۇلار تەشەككۈر بىلەن قوبۇل قىلىنسا، ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنى چەكلەپ رەت قىلىشقا بولمايدۇ. چۈنكى ئۇلار خۇدانىڭ سۆز-كالامى ۋە ئىنسانلارنىڭ دۇئاسى بىلەن ھالال قىلىنىدۇ.

بۇ نەسىھەتلەرنى قېرىنداشلارنىڭ سەمىگە سالساڭ، مەسىھ ئەيسانىڭ ياخشى خىزمەتكارى بولغان بولىسەن. شۇنداقلا، ئۆزۈڭنىڭ ئەستايىدىل ئەگەشكەن ئېتىقادتىكى ۋە ساغلام تەلىملەردىكى سۆزلەر بىلەن قۇۋۋەتلەندۈرۈلگەنلىكىڭ ئايان بولىدۇ».

تېموتىينىڭ جامائەتكە قانداق نەرسىلەرنى يېگىلى بولىدۇ دېگەن تەلىملەرنى يەتكۈزۈپ تەكىتلىشىنىڭ مۇھىم ئىكەنلىكى بىزگە بەلكىم غەلىتە تۇيۇلىدۇ؛ ئەمما جامائەت خۇدانىڭ تەبىئىيتى توغرۇلۇق كاماالەتكە يېتىلگەن چۈشەنچىگە ئېرىشەي دېسە چوقۇم خۇدا ياراتقان ھەممە نەرسىنىڭ ياخشى ۋە پايدىلىق ئىشلىتىلىش يولى بار، دەپ چۈشىنىپ يەتمىسە بولمايدۇ. ئۇ قانداقمۇ ئۆزلىكىدىن مۇتلەق زىيان يەتكۈزىدىغان

مەلۇم بىر نەرسىنى يارىتاتتى؟ شۇڭا شاراب ئاز مىقداردا ئىستېمال قىلىنسا، ئۇنىڭغا تەشەككۈر ئېيتسا بولىدۇ (5:23نى كۆرۈڭ). تاماكىنىڭ دورا ياساشتا پايدىلىق تەرىپى بار؛ لېكىن پاك ۋىجدانى بولغان ھەرقانداق ئادەمنىڭ تاماكىنىڭ ئۆز تېنىگە زىيانلىق تەسىرىنى بىلىپ تۇرۇپ تاماكىنى يېقىپ، ئاسمانغا قاراپ خۇداغا رەھمەت ئېيتىپ ئاندىن ئۇنى چېكىدىغانلىقىغا ئىشەنمەيمىز! («چۈنكى خۇدا ياراتقان ھەممە نەرسە ياخشى، ئۇلار تەشەككۈر بىلەن قوبۇل قىلىنسا، ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنى چەكلەپ رەت قىلىشقا بولمايدۇ»). ھەتتا خېرونىن ناتوغرا يوللاردا ئىشلىتىلسە ئۇنىڭ ئەشەددىي ئاقىۋەتلىرى ھەممىمىزگە ئايان بولغىنى بىلەن، ئۇنىڭمۇ تىبابەتچىلىكتە توغرا ئىشلىتىلىش يوللىرى بار. جىنسىي مۇھەببەت خۇدادىن كەلگەن سوۋغات؛ خۇدا بېكىتكەندەك نىكاھ قىلىنغان بىر-بىرىگە سادىق بولغان ئەر-ئايال ئۇنىڭدىن ھوزۇر ئېلىش خۇدا تەمىنلىگەن ھالاۋەتتۇر ۋە ئۇنىڭغا ئۇلارنىڭ تەشەككۈر ئېيتىشىغا توغرا كېلىدۇ؛ ئەمما ھەركىم بۇ ھالاۋەتتىن نىكاھدىن سىرت ياكى نىكاھ ۋەدىلىرىنى بۇزۇپ باشقا كىشىنىڭ ئايالى بىلەن ئۇنداق ھوزۇر ئالسا ئۇ بەرىبىر خۇدانىڭ غەزىپىگە ئۇچرايدۇ.

(14:4) «سەندە بولغان، جامائەتنىڭ ئاقساقاللىرى قوللىرىنى ئۇچاڭغا قويغاندا، خۇدانىڭ ۋەھىيسى ئارقىلىق ساڭا ئاتا قىلىنغان ئىلتىپاتقا بىپەرۋالىق قىلما».

پاۋلۇس بىزگە بىۋاستە ئېيتمىغاچقا قانداق روھىي ئىلتىپاتنىڭ تىموتىيغا ئاتا قىلىنغانلىقى بىزگە تولۇق مەلۇم ئەمەس؛ ئەمما پاۋلۇس تىموتىيغا يازغان ئىككىنچى خېتىدە (1:6-8) ئۇ بۇ ئىلتىپاتنى مەسىھنى تېخى ئىشەنمىگەن كىشىلەرگە جاسارەتلىك جاكارلاش مۇناسىۋىتى بىلەن تەڭ تىلغا ئالغاچقا، بىز مەسىھنى جاكارلىغىنىنى تەستىقلايدىغان بىرخىل ئىلتىپات، دەپ قارايمىز. ئۇ مەسىھنى جاكارلىغاندا كۆرۈنگەن، ئالاھىدە «كېسەللىنى ساقايتىدىغان ئىلتىپات» ياكى ئاگاھلىغۇچىلارنىڭ ئىچكى دۇنياسىنى ئاشكارىلايدىغان كۈچلۈك بىرخىل ئالاھىدە ئىلتىپات بولۇشى مۇمكىن ئىدى؛ شۇنىڭ بىلەن مەسىھنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ئاڭلىغۇچىلارغا ئوچۇق كۆرۈنەتتى. ئۇنداق ئىلتىپاتلار روسۇل پاۋلۇسنىڭ ئۆزىدە كۆرۈنەتتى (مەسىلەن، «روس.» 13:8-12، 14:8-10، 28:7-10نى كۆرۈڭ). «تىموتىيغا (2)»دىكى «قوشۇمچە سۆز»ىمىزدە يەنە ئۇنىڭ توغرۇلۇق ئازراق توختىلىمىز.

(12:6) «ئېتىقادتىكى گۈزەل كۈرەشتە كۈچەپ كۈرەش قىل. مەڭگۈلۈك ھاياتنى چىڭ تۇتقىن. سەن دەل بۇنىڭغا چاقىرىلدىڭ ھەمدە ئۇنىڭ يولىدا نۇرغۇنلىغان گۇۋاھچىلار ئالدىدا بۇ ئېتىقادنىڭ گۈزەل شاھىتلىقىنى قىلدىڭ»

بىز ئاۋۋال «كۈرەش» دېگەن سۆز ئۈستىدە توختىلىمىز. بۇنى ئىپادىلەش ئۈچۈن پاۋلۇس گرېك تىلىدىكى «ئاگون» دېگەن سۆزنى ئىشلىتىدۇ. «ئاگون» دېگەن سۆز ئەسلىدىكى «ئولىمپىك ئويۇنلار»دىكى ياكى شۇ دەۋردىكى باشقا ئۇنىڭغا ئوخشايدىغان ئويۇندىكى «چېلىشىش مۇسابىقىسى»نى كۆرسىتەتتى. بۇ كۈرەشنىڭ قائىدە-يوسۇنلىرى ئىنتايىن ئاددىي ئىدى — قىسقىسى، قائىدە-يوسۇنلىرى يوق ئىدى! ئىككى كۈرەشچى ھەرقانداق خالىغان ئۇسۇلدا بىر-بىرى بىلەن سوقۇشاتتى — مۇشتلاش، تېپىش، كۆز ئويۇش، تاتىلاش قاتارلىق ھەرقانداق تەدبىرلەرنى ئىشلەتكىلى بولاتتى؛ مۇسابىقە بىرىنىڭ ئەس-ھوشىدىن كېتىپ ياكى ئۆلۈپ يەردە يېتىشى، ئىككىنچىسىنىڭ غالىبانە تىك تۇرۇشى بىلەن ئاخىرلىشاتتى. مانا بۇ شۇ دەۋردىكى «مەدەنىيەتلىك» كىشىلەرنىڭ تەلەپ قىلىدىغان تاماشاسى! شۇڭا پاۋلۇسنىڭ «گۈزەل كۈرەش»نى تىلغا ئېلىشى بەلكىم بىزگە غەلىتە تۇيۇلىدۇ.

ئېتىقادچى كىشىدە بىر ئىش مۇقەررەردۇر؛ ئۇنىڭدىكى ئەشەددىي، ھېچقانداق قائىدە-يوسۇنلارغا قارىمايدىغان بىر دۈشمىنىمىز بار! ۋە ياكى ئۇ بىزنى يەرگە يىقىتىپ تۆكەشتۈرگۈچە ياكى ئۆزى تۆكەشكۈچە ھەرگىز توختىمايدۇ! مانا ئېتىقاد قىلغان بىزلەرنىڭ ھەممىمىز كۈرەش قىلىشىمىز كېرەك بولغان «گۈزەل كۈرەش»تۇر؛ بىزنىڭ ئۆز تەدبىرىمىز بىزدىن ھەسسىلەپ ئەقىللىق ئۇنداق دۈشمەننى ئۇتۇۋېلىشقا يەتمەيدۇ. ھالبۇكى، بىزدە خۇدانىڭ روشەن كالامى بار: بىز خۇداغا ئىتائەت قىلىپ بويسۇنۇپ، ئىمان-ئىشەنچ ۋە مۇھەببەتتە ياشىساق، ئەمدى ئۇنىڭ شەيتانغا قارشى چىقىشتىكى تولۇق ھوقۇقى ۋۇجۇدىمىزدا بولىدۇ («ياق.» 7:4، «1پېت.» 5:5-9نى كۆرۈڭ). ئىشەنمىگەن ئادەملەرنىڭ مۇنداق روھىي كۈرەش توغرۇلۇق ھېچقانداق ئېڭى يوق؛ بۇ ئۇلارنىڭ دۈشمەننىڭ چاڭگىلىدا ۋە ئالدام خالتىسىغا چۈشۈپ تۇرغانلىقى تۈپەيلىدىن بولغان، خالاس! (ئاخىردا قوشۇپ ئېيتىمىزكى، رىم ئىمپېرىيەسىدە پەقەت ئىنجىلدىكى گۇۋاھلىقىنىڭ تەدرىجىي تەسىرى بىلەنلا ئاندىن زۇلمەتلىك «ئاگون» ئىمپېراتور تەرىپىدىن

مەنئى قىلىندى. لېكىن ھازىر «مەدەنىيەتلىك دەۋر»ىمىزدە كۆپ دۆلەتلەردە تاماشىبىنلار شۇنداق «تاماشا»نى تەلەپ قىلغاچقا، قايتىدىن تەدرىجىي پەيدا بولماقتا).

ئەمدى پاۋلۇسنىڭ «ئېتىقادنىڭ گۈزەل شاھىدلىقى» دېگىنى نېمىنى كۆرسىتىدۇ؟

ئاددىيراق جاۋاب بەرسەك، ئۇ خەق ئالدىدا «ئەيسا مەسىھ مېنىڭ رەببىم» دېگەننى ئېتىراپ قىلىشتىن ئىبارەت. سۇغا چۆمۈلدۈرۈشتە، بۇ ھەقىقەتنى باشقىلار ئالدىدا شۇنداق ئېتىراپ قىلىشىمىز كېرەك؛ لېكىن بۇنىڭدىن كېيىن بۇ ئېتىراپنى قىلىشىمىزنى تەلەپ قىلىدىغان كۆپ ئەھۋاللار چىقىدۇ ۋە شۇنىڭ بىلەن بىز شۇنداق ئېتىراپ تۈپەيلىدىن بەلكىم ئادەملەرنىڭ ھاقارەتلەش، تەھدىت سېلىش، قارشىلىشىش، چەتكە قېقىش، زىيانكەشلىك قىلىشىغا ئۇچرىشىمىز ياكى ھەتتا ئۆلتۈرۈلۈشىمىزمۇ مۇمكىن. ئەمما بۇنىڭ توغرىسىدا ئەيسا مەسىھ ئېنىق سۆزلىدى: —

«چۈنكى كىمدەكىم بۇ زىناخور ۋە گۇناھكار دەۋر ئالدىدا مەندىن ۋە مېنىڭ سۆزلىرىمدىن نومۇس قىلسا، ئىنسانئوغلىمۇ ئاتىسىنىڭ شان-شەرىپى ئىچىدە مۇقەددەس پەرىشتىلەر بىلەن بىللە كەلگىنىدە، ئۇنىڭدىن نومۇس قىلىدۇ».

(«مار.» 38:8، «لۇقا» 26:9).

تىموتىيغا كۆپ قېتىم شۇنداق «گۈزەل ئېتىراپ» (شاھىدلىق)نى قىلغان دەپ ئىشەنچىمىز كامىل. ئەمما تۆۋەندىكى 13-ئايەتتە يەنە «گۈزەل شاھىدلىق» تىلغا ئېلىنىدۇ، شۇنداقلا ئەيسا مەسىھنىڭ ئۆزىمۇ بۇ «گۈزەل شاھىدلىق»نى قىلغان دەپ بايقايمىز: —

(13:6) «ھەممىگە ھاياتلىق بېرىۋاتقان خۇدانىڭ ئالدىدا، شۇنداقلا پونتىئۇس پىلاتۇسقا گۈزەل شاھىتلىقنى قىلىپ گۇۋاھلىق بەرگەن مەسىھ ئەيسا...»

ئەمدى مۇشۇ ئايەت بويىچە «گۈزەل شاھىدلىق (ئېتىراپ)»نى قىلغۇچى مەسىھ ئەيسا ئۆزى بولغاندىن كېيىن، بۇنى پەقەت «ئەيسا مەسىھ مېنىڭ رەببىم» دېگەن سۆزنى كۆرسىتىدۇ، دېيىشىمىز بىلەن تولۇق چۈشىنىپ يەتتۇقمۇ؟

بەزىلەر، ئەيسا مەسىھنىڭ «گۈزەل شاھىدلىق (ئېتىراپ)» دېگىنى پونتىئۇس

پىلاتۇسنىڭ: «سەن يەھۇدىيلارنىڭ پادىشاھىمۇسەن؟» دېگەن سوئالىغا بولغان تەستىقىي جاۋابىنى كۆرستىدۇ، دەپ قارايدۇ («مات.» 11:27، «مار.» 2:15، «لۇقا»3:23، «يۇھ.» 18:33-37نى كۆرۈڭ). بىز بۇ پىكىرگە ئومۇمەن قوشۇلىمىز، ئەمما ئۇنىڭ بۇ جاۋابىدا خۇدائاتىسىنى ھەممە باشقا ھوقۇق-مەنسەپتىن — جۈملىدىن ۋالىي پىلاتۇس ۋە رىم ئىمپېراتورى قەيسەردىن ئۈستۈن، ھەممىدىن ئادىل، ھەممىدىن ھەققانىي، ھەممىدىن ھەقىقىي دەپ ئۇلۇغلاپ، خۇدادىن باشقا بىرسىنىڭ تەلەپلىرىنى خۇدانىڭ تەلەپلىرىدىن ئۈستۈن قويىمىغانلىقىنى بىلدۈردى، دەپ كۆرسەتمىسەك بولمايدۇ (بولۇپمۇ «يۇھ.» 18:36، 19:10-11نى كۆرۈڭ). بۇنداق جاۋاب ئىمپېراتورنى «ھەممىدىن ھەققانىي» ۋە «رەب» دەپ قارىغان رىم قانۇنى ئالدىدا «كۇپۇرلۇق» دەپ ھېسابلىناتتى.

شۇنىڭدەك «گۈزەل ئېتىراپ (شاھىتلىق)» — ھېچ ئادەمدىن ياكى ھېچ ئىنسانىي ھوقۇقتىن قورقماي مەسىھ ۋە خۇدانى ھەممە باشقىلاردىن ئۈستۈن ئېتىراپ قىلىش دېگەنلىكتىن ئىبارەتتۇر. روسۇل پېترۇس ئۆزىنى ئۆلتۈرۈشكە تەھدىت سالغان يەھۇدىي «باش كاھىنلار» ئالدىدا مەسىھنىڭ ھوقۇقى توغرۇلۇق شۇنداق بىر ئېتىراپنى قىلغان: — «بىز ئىنسانلارغا ئەمەس، بەلكى خۇداغىلا ئىتائەت قىلىشىمىز كېرەك!» («روس.» 5:29). ئۇنداق سەممىي ۋە جاسارەتلىك ئېتىراپ قىلغانلارغا ئاتا قىلىنىپ مەھرۇم قىلىنمايدىغان مۇقەررەر نەتىجە دەل مەڭگۈلۈك ھايات بولىدۇ.